

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



**NOSTALJİK DEĞER TAŞIYAN TEK NESNENİN AÇIK-KOYU
ÇÖZÜMLEMELERİ ÜZERİNE RESİMSSEL ARAYIŞLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman **Hazırlayan**
Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN **Sami Kutay ELİBOL**

Malatya-2021

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**NOSTALJİK DEĞER TAŞIYAN TEK NESNENİN AÇIK-KOYU
ÇÖZÜMLEMELERİ ÜZERİNE RESİMSSEL ARAYIŞLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sami Kutay ELİBOL**

**Danışman
Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN**

MALATYA-2021

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “NOSTALJİK DEĞER TAŞIYAN TEK NESNENİN AÇIK-KOYU ÇÖZÜMLEMELERİ ÜZERİNE RESİMSEL ARAYIŞLAR” başlıklı çalışmamın, bilimsel ahlak çerçevesi ve geleneklere aykırı düşecek bir yardım almadan tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım tüm yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun bir şekilde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, her şekilde bunu onurumla doğrularım.

Sami Kutay ELİBOL

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde vakit ayırarak değerli bilgilerini sabırla ve ilgiyle benimle paylaşan, yaptığı yorumlar ve değerli önerileriyle bakış açımı geliştirerek, sanatçı kişiliğini ömrüm boyunca unutmayacağım kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN' a teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım.

Bu süreçte bana önerilerde bulunan başta Dr. Öğr Üyesi. Adnan YALIM'a , Doç. Mesut YAŞAR 'a ve Arş. Gör. Şule SAYAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak yüksek lisansımı kazandığımdan itibaren ve bu araştırmamın başlangıcından sonuna kadar benim bitmek bilmeyen kahrımı çeken, sevgilerini ve desteklerini her daim hissettiğim annem Yurdağül ELİBOL'a; bana her zaman bir tereddüt içerisinde olma duygusu kazandıran, daima sanat eserlerim için bana malzeme konusunda yardımlarıyla gönlümü fetheden babam Aziz ELİBOL'a ve benim her konuda en büyük destekçim olan abim Gökay ELİBOL'a sonsuz teşekkürümü ve saygımı sunarım.

Ayrıca bu süreçte hep yanımda olan ve beni yalnız bırakmayan; Serhat UZALA, Mehmet UZALA ve Mesut UZALA'ya desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Sami Kutay ELİBOL

ÖZET

ELİBOL, Sami Kutay, Nostaljik Değer Taşıyan Tek Nesnenin Açık-Koyu Çözümlenmeleri Üzerine Resimsel Arayışlar, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2021.

Kendisi dışındaki her şeyi nesne olarak algılayan insan beyni, nesnelere yinelemeye ve yapılandırmaya devam ettikçe bu imgelerin geçmişteki izleri ve anıları, şimdiki zamanı ve geleceği etkilemektedir.

Kullanım nesnelere; zamanla popülaritesini kaybettikten sonra, insanoğlunun yarattığı gündelik yaşam koşullarını kolaylaştıran yeni son teknoloji ürünlere yerini bırakır. Geçmişte kullanılan nesnelere, zamanla yıllandığı için göz ile görülecek derecede deformelere, yıpranmalara ve solmalara maruz kalmaktadır. Günlük yaşamda kullanılan nesnelere nostaljik değer taşımasının nedeni; onların üzerindeki deformasyon ve yıllanmışlık etkisidir. Bu nesnelere genellikle deformelerin sebebi ne kadar zaman içerisinde kullandığımızı göre belirlenir. Kendi şahsımıza göre kattığımız anlam ve değer sayesinde nostaljik değer taşıdığı sonucuna varılır. Nostaljik değer taşıyan nesnelere, kullanım niteliğini kaybedip ancak muhafaza edilmesine rağmen, ona yüklenen anlam bakımından değerlerini kaybetmemektedir.

Bu tezin ilk bölümünde genel anlamda bir giriş yapılmıştır. Literatür araştırmasından oluşan ikinci bölümde ise “Nostaljik Değer Taşıyan Kullanım Nesnesi” konu alınmıştır. İçerisinde nesnenin genel kavramı ve günlük hayatta kullandığımız kullanım nesnelere irdelenmiştir. Üçüncü bölümde nesnenin sanat içerisindeki yerinin dönemsel ele alınışları sürecine değinilmiştir. Son olarak tezin dördüncü bölümünde, tez kapsamında ele alınan uygulama çalışmaları ve çözümlenmeleri yer almaktadır. Bu süreçte dokuz eskiz olmak üzere toplam yirmi beş adet uygulama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalarda sanat-nesne ilişkisine dair realist bir yaklaşımla nesnelere, hayal edebildiğimiz bir yerde dünya gerçekliğiyle olan etkisi konu alınmıştır. Bu çalışmalarda, nostaljik değer taşıyan tek nesnenin açık-koyu çözümlenmeleri üzerine resimsel arayışlara gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resim, Nostaljik Değer, Nesne.

ABSTRACT

ELIBOL, Sami Kutay, Pictorial Pursuits on Light-Dark Analyses of a Single Object of Nostalgic Value, Master's thesis, Malatya, 2021.

The human brain, which perceives everything other than itself as an object, as it continues to iterate and structure objects, the traces and memories of these images in the past affect the present and the future.

Objects of use; After losing their popularity over time, they give up their place to new state-of-the-art products that facilitate the everyday life conditions created by mankind. Objects used in the past are subject to deformations, wear and fading to be seen with the eye because they age over time. The reason why the objects used in everyday life have nostalgic value is the deformation and aging effect on them. The reason for the deformation of these objects is usually determined by how much time we use them. It is concluded that it has nostalgic value thanks to the meaning and value added by our own person. Objects of nostalgic value do not lose their value in terms of the meaning assigned to it, although they lose the nature of use and are only preserved.

In the first part of this thesis, an introduction has been made in a general sense. In the second section, which consists of literature research, "Object of Use with Nostalgic Value" was discussed. In it, the general concept of the object and the objects of use that we use in everyday life are examined. In the third section, the process of periodic consideration of the place of the object in art is discussed. Finally, in the fourth part of the thesis, the application studies and analyses discussed in the scope of the thesis are included. In this process, a total of twenty-five implementation studies were carried out, including nine sketches. In these studies, the connection of objects with the reality of the world in a place where we can imagine is discussed with a realist approach to the art-object relationship. In these studies, pictorial searches were made on light-dark analyses of the only object of nostalgic value.

Key Words: Image, Nostalgic Value, Object.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI	ii
ONUR SÖZÜ	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
RESİMLERİN LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	1
1.3. Araştırmanın Amacı	1
1.4. Problem Cümlesi	2
1.4.1. Alt Problemler	2
1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	2
1.6. Sayıtlar	2
1.7. Sınırlılıklar.....	3
1.8. Araştırmanın Temel Kavramları / Tanımlar	3
1.9. Literatürde Konuyu Destekleyen Çalışmalar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. NOSTALJİK DEĞER TAŞIYAN KULLANIM NESNESİ

2.1. Nesne Kavramına Genel Bir Yaklaşım	10
2.2. Günlük Hayatta Nesne.....	11
2.3. Kullanım Nesnesi.....	11
2.4. Nesnenin Katmanları; İşlev, Teknik, Tasarım	15

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SANAT VE NESNE

3.1. Tarihsel Süreçte Nesnenin Resim Sanatında Ele Alınışı	18
3.2. Modern Sanat Öncesi.....	19
3.3. Modern Sanat Sonrası	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. UYGULAMALAR VE ÇÖZÜMLEMELER

4.1. Uygulamaların Gelişim Süreci	30
4.2. Uygulama Çalışmaları ve Çözümlenmeleri	36
SONUÇ	69
KAYNAKÇA.....	71

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Pablo Picasso Afrika Maskeleri	12
Resim 2.2. Pablo Picasso Afrika Maskeleri	13
Resim 2.3. Pablo Picasso Afrika Maskeleri	13
Resim 2.4. Vize Ovasında yakın geçmişte bulunan 6000 yıllık taş balta	16
Resim 3.1. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.	20
Resim 3.2. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.	20
Resim 3.3. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.	20
Resim 3.4. Albrecht Dürer, St. Hieronymus' un Hücresi.....	21
Resim 3.5. Jan Van Eyck, Arnolfini'nin Evlenmesi	22
Resim 3.6. Rembrandt H, The Rich Fool, 16	23
Resim 3.7. Rembrandt, Kitap Okuyan Yaşlı Kadın	23
Resim 3.8. Edouard Manet, Folies-Bergere'de Bir Bar	24
Resim 3.9. Pablo Picasso, Gitar, 1913	26
Resim 3.10. Rene Magritte, İmgelerin İhaneti	27
Resim 3.11. Marcel Duchamp, Çeşme, 1917	28
Resim 3.12. Man Ray, Hediye, Ütü, Çivi, 1921.....	29
Resim 4.1. “Eskiz I. Arjest Motor Yağı”, 50 cm x 65 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.	31
Resim 4.2. “Eksiz II. Arjest Kilit”, 50 cm x 65 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.....	31
Resim 4.3. “Eskiz III. Arjest Triger Motoru”, 45 cm x 55 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.	32
Resim 4.4. “Eskiz IV. Siera Radyo”, 95 cm x 110 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.....	32
Resim 4.5. “Eskiz VI. Süperquartz Isıtıcı”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.	33
Resim 4.6. “Eskiz VI. Quevncem Calculatör”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.	33
Resim 4.7. “Eskiz VII. Crosley Pickup”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.....	34

Resim 4.8. “Eskiz VIII. Hootlkit Telegraph Machine”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.....	34
Resim 4.9. “Eskiz IX. Eumic Roller Film Machine”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.	35
Resim 4.10. “Remington Daktilo”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.	36
Resim 4.11. “Contax Fotoğraf Makinesi”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.....	38
Resim 4.12. “Cream Baskül”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.	40
Resim 4.13. “Dasga Waage Baskül”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.	43
Resim 4.14. “Quevncm Calculatör”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.	45
Resim 4.15. “Hootlkit Telegraph Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.....	47
Resim 4.16. “Eumic Roller Film Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.....	49
Resim 4.17. “Crosley Pickup”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020....	51
Resim 4.18. “Miranda Camera Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.....	53
Resim 4.19. “Ogonic Radio”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021. ...	55
Resim 4.20. “Retro Pla Phone”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020. ...	57
Resim 4.21. “Akai Voice Record Machine”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.....	59
Resim 4.22. “Dijital Desk Clock”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.	61
Resim 4.23. “Mamiya C330 Camera”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.	63
Resim 4.24. “Railway Hand Headlight”, 65 cm x 81 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.	65
Resim 4.25. “Standart Sr-D210 Pocket Radio”, 65 cm x 81 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.....	67

KISALTMALAR

cm	: Santimetre
Dr.	: Doktor
KÜYB	: Kağıt Üzerine Yağlı Boya
M	: Metre
MÖ.	: Milattan Önce
Prof.	: Profesör
TÜYB	: Tuval Üzerine Yağlı Boya
vb.	: Ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın problemi; çeşitli sebeplerden ötürü deformelere maruz kalarak nostaljik değer taşıyan tek nesnenin eskimişlik hissi, resim sanatında plastik açıdan bir zenginliğe dönüştürülebilir mi? Nostaljik değer taşıyan tek nesneyi iki boyutlu düzlem üzerinde imge olarak kullanan sanatçılar kimlerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma kapsamında, kişinin nostaljik değer taşıyan nesneye yüklediği anlamdan ötürü nesnenin özgün bir değer kazandığı kanısına varılmıştır. Araştırmacı, nesneye yüklenen bu değeri iki boyutlu düzlem üzerinde resimsel bir ifadeyle tuval üzerine yansıtmıştır. Çalışmalarda tek nesnenin kullanılmasının sebebi, her nesnenin süreç içerisinde farklı deformelere maruz kaldığını çarpıcı bir şekilde izleyiciye de yansıtmaktır. Ayrıca nesnelere üzerinde oluşan deformelere bağlı eskimişlik hissi, plastik açıdan bir zenginlik yaratmaktadır.

Günümüzde nesneyi tek bir imge olarak ele alan çok fazla sanatçı ve tek nesneyi konu edinen yeterince akademik çalışma bulunmamaktadır. Buna bağlı olarak ele alınan araştırma ve yapılan uygulama çalışmaları, literatüre tek nesne konusu ile katkıda bulunacağı ve yeni bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

İlk sanatsal faaliyetlerin günümüze kadar gelişiminin, sanat ve nesne bağlamında incelenmesi,

Sanatçıların resimsel yüzeylerde kullandıkları nesnelere yansıma biçimlerini ele alıp ortaya çıkan eserler üzerinde çözümleme yapmak,

Nesnenin nasıl nostaljik değer taşıyan bir imge olduğunu anlamak için belli görsel kuramlar sayesinde çözümleme yapmak ve bununla bağlantılı olan özgün eserler ortaya koymak çalışmanın temel amacı olarak değerlendirilebilir.

1.4. Problem Cümlesi

Tarihsel süreç içerisinde zamana maruz kalarak nostaljik değer taşıyan tek nesnenin resim sanatındaki yeri ve önemi nedir?

1.4.1. Alt Problemler

- a) Günümüz resim sanatında nostaljik değer taşıyan nesnenin, imge olarak kullanımını açısından, yeni ifade biçimleri nelerdir?
- b) İnsan ile nostaljik nesne arasındaki duygusal anlamın resim sanatında ifade edilme biçimi nasıl bir süreç yaşamıştır?

1.5. Araştırmanın Yöntemi

“Nostaljik Değer Taşıyan Tek Nesnenin Açık-Koyu Çözümlenmeleri Üzerine Resimsel Arayışlar” isimli çalışmada; resim sanatı, üslup ve biçim alanları disiplinler arası bir yaklaşımla sanatçı öznenin, kullanım nesnelere ile olan etkileşiminin son teknoloji ürünü ile geçiş evreleri incelenmiş ve bütünlendirilmiştir.

Çalışma, nitel araştırma ile yapılmıştır. Araştırmada problemin çözümüne ulaşabilmek için tez, kitap, internetten veri tarama ve toplama yöntemi ile literatür taraması yapılmıştır. Toplanan bilgiler ışığında çeşitli eskizler ve uygulamalar yapılmıştır. Eskizler kağıt üzerine yağlıboya tekniğiyle, uygulamalar ise tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eskizlerdeki ve uygulamalardaki nostaljik nesnelerin, araştırmacı tarafından süreç içerisinde yapılan gözlemlerle Türkiye'nin bir çok ilinde kişisel olarak incelenmesi yapıp fotoğrafları çekilmiş ve tuval üzerine uygulamaları yapılmıştır.

Yapılan uygulamaların isimlendirilmesinde kullanılan nostaljik nesnelerin markaları ve halk dilinde bilinen isimleri belirleyici olmuştur.

1.6. Sayıtlar

Birçok kaynaktan elde edilen verilerin güvenilirliğinin ve doğrulunun gerçeklik derecesinin yüksek olduğu varsayılmaktadır.

Resimsel uygulamalarda nostaljik nesnenin tek başına bir imge olarak ele alınıp farklı ifade biçimleri ile uygulanabileceği varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Günümüz resim sanatı, nesne ilişkisinin mağara resminden başlayarak araştırılması, modern sanat öncesi ve modern sanat sonrası içerisinde Rönesans, Barok, Romantizm, İzlenimcilik, Gerçekçilik, Kübizm, Dadaizm akımı ile birlikte devam ederek günümüze kadar olan süreç ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma 9 adet KÜYB eskiz ve 16 adet TÜYB uygulama ile sınırlandırılmıştır. Uygulamalarda kullanılan nesnelere, ülkenin birçok yerinden araştırmacı tarafından gidilip antikacılardan fotoğrafları çekilen, metal nesnelere ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Araştırmanın Temel Kavramları / Tanımlar

Açık-Koyu: “Işık, objeyi her noktadan aynı şiddetle aydınlatmadığı için; ışığın geliş yönüne yakın yüzeyler daha fazla ışık aldığından açık; ışık uzak ve arkada kalan yüzeyler daha az ışık alacağından koyu görünürler resim dilinde buna açık-koyu denir” <http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/acik-koyu-isik-golge-ile-ilgili-kavramlar.html> (23.10.2019).

Derinlik: “Resim sanatında kullanıldığı anlamıyla derinlik, iki boyutlu yüzey üzerinde üçüncü boyut etkisi verme amacının bir sonucudur. Bu yapının betimlediği öğelerin, düzlem üzerinde değil de, mekan içinde yer aldıkları yanlısamasını yaratmak anlamına gelir” (Sözen–Tanyeli, 1986: 65).

Destekleme: “Bir yapının desteklerle berkitilip sağlamaştırılması işlemi” (Sözen–Tanyeli, 1986: 66).

Eskiz: “Eskiz tasarımın ya da planın bütün hatlarını, özelliklerini gösteren genel çizim. Eskiz, kelime olarak ‘ön çalışma, taslak’ anlamına gelmektedir. Genellikle resim sanatında kullanılan bir terimdir. Eskiz, sanatçının resmini çizmeye başlamadan önceki model üzerinde çözümlenmeler yapmayı amaçladığı kısa ve seri olarak yapılan çizimlerdir” <https://www.makaleler.com/eskiz-nedir> (22.10.2019).

Espas: “Resimde derinlik etkisi, mekan” (Keser, 2005: 122).

İşlev: “Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” <https://sozluk.gov.tr/?kelime=İŞLEV> (23.10.2019).

Kompozisyon: “Sanatsal dizgenin yapıtta oluşturulması işlemi. Yapıtı oluşturan öğelerin belirli düzen bağıntıları içinde bir araya getirilmesi ve bu çalışma sonucunda ortaya çıkan yapıtın kendisi” (Sözen–Tanyeli, 1986: 135).

Kontrast: “Her tür sanatsal kompozisyonda renk değerleri ya da diğer nitelikler açısından öğeler arasındaki karşıtlık. Örneğin, simetrik bir genel düzen içinde yer alan ve bu simetriye uymayan tek bir öge, kontrast yaratıcı niteliklidir” (Sözen–Tanyeli, 1986: 136).

Nesne: “Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, obje” <https://kelimeler.net/Nesne-kelimesinin-anlami-nedir> (22.10.2019).

Nostaljik: “Değişime karşı duyulan korku sonucu geçmişe sığınma duygusu, geçmiş severlik, gündedün. Geçmişte kalan güzelliklere olan özlem duygusu ve bu duygunun baskın bir duruma gelmesi, geçmiş severlik, gündedün” <https://nedir.ileilgili.org/nostaljik> (27.10.2019).

Soğuk Renkler: “Bazı renkler bize soğuk olan şeyleri anımsatırlar; bu grileri veya teskin edici maviler gibi. Mavi, yeşil ve mor renkler ve bu renklerin tonları soğuk renklerdir” (Keser, 2005: 313).

Tasarım: “Bir ürünün tamamının ya da bir parçasının şekil, çizgi, renk, doku, biçim, malzeme süslemesi ve esnekliği gibi insanların duyularını etkileyen ve duyularını etkileyen ve duyular tarafından algılanabilen farklı unsur ya da özelliklerinin oluşturmuş olduğu görünüme tasarım denilmektedir” <https://www.tasarimakademi.org/tasarim-nedir-tasarimci-kimdir-ne-egitim-alir.html> (22.10.2019).

Teknik: “Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi” <https://www.kelimecim.com/anlam-bul/teknik-kelimesinin-anlami> (27.10.2019).

Üslup: “Tarz, stil, biçim. ‘Üslup’ terimi, Romalıların yazı yazdıkları materyal olan ‘stilus’ teriminden gelmektedir. Bir sanat eserinin belli bir sanatçıya, belli bir döneme ya da belli bir bölgeye özgü özellikler göstermesi” (Keser, 2005: 344).

Valör: “Değer. Bir renk tonunun göreceli şiddeti ve kuvveti. Bir tondaki (renkteki) ışık ve gölgelerin derecesinin getirdiği fark. Bir rengin görece koyuluğuna (karanlık) ya da açıklığına (aydınlığına); renklerin içlerindeki siyah ve beyazla olan ilgilerinden doğan

koyu-açık farklarına, değerlerine renklerin valörleri denir. Beyaz en yüksek, siyah ise en düşük değeri gösterir” (Keser, 2005: 345).

1.9. Literatürde Konuyu Destekleyen Çalışmalar

Nesne kavramıyla ilgili tezler incelendiğinde konuyla ilgili sanat alanında hazırlanmış birçok çalışma ile karşılaşmıştır. Sanat alanında konuyla ilgili tez hazırlanmasının en büyük nedeni ise nesnenin artık resim sanatında da önemli bir yere sahip olmasıdır.

Konu ile ilgili yapılan çalışmaların bazıları:

1. Nesne ve Kent İzlerine Yaklaşım, Soydan Yılmaz, 2006, Yüksek Lisans Tezi. Yapılan bu yüksek lisans çalışmasında, öncelikle doğadaki nesnelere kendi izlenimleri sunulmuştur. Çalışma iki bölüme ayrılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde nesne kavramlarıyla birlikte, nesne-insan-algı üçgenindeki ilişkiler anlatılmıştır. İkinci bölümünde ise kent dokusunda yaşayan bireyin, nesne ve kent izleriyle içe dönük olan duygusunu ve bunların oluşum süreçleri irdelenmeye çalışılmıştır.
2. Özne-Nesne İlişkisi Bağlamında Psikodinamik Yaklaşımların İmgelem Yoluyla Gerçeküstü Resimsel Anlamlandırılmaları, Esranur Kılıncı, 2019, Araştırmacı bu konu ile ilgili birçok zihinsel faaliyetlerini yansıtan çalışmalar yaparak özne-nesne ilişkisini ve psikodinamik kuramların güzel sanatlardaki önemini irdelemeye çalışmıştır.
3. Sanatçının Nesnesi, Seniha Ünay, 2015, Sanatta Yeterlik Tezi. Araştırmada biçimi ve kavramsal dayanak değiştirilerek bağlamından kopmuş olan, yani yapısal ve düşünsel boyutta sanat eserine dönüşebilecek nesnelere, sanatsal bir dil ile günümüz sanatçıların yorumlamalarına dikkat çekilerek sanat dilinde bir evrim başlattığı vurgulanmıştır. Gündelik yaşamımızda kullandığımız nesnelere de sanat eserine dönüşebileceğinden yola çıkarak hazırlanmıştır.
4. Sanat Yapıtında Nesne Estetiğinin İzleyici Beğenisi Üzerindeki Etkisi, Seher Çılgın, 2015, Yüksek Lisans Tezi. Bu yüksek lisans çalışmasında, öncelikle estetiğin tanımı yapılarak bilgi verilmiştir. Çalışma beş bölüme ayrılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde estetiğin temel bir bilgisi verildikten sonra klasik dönem ve günümüz estetiğinin bilgisi de ayrıca verilmiştir. Daha sonra doğal

ve yapay olarak nesnelere estetiğinin nasıl nitelik taşıdıkları, nesnelere ne yönden bakılması gerektiği anlatılmış ve konuyla ilgili birçok uygulama çalışması yapılarak doğada var olan ya da kendi üretimleri olan nesnelere bir hayat kuran insanoğlunun, sanat dünyasında nesnelere estetiğinden farklı boyutlarda etkilendiği irdelenmiştir.

5. XX. Yüzyıl Türk Resim Sanatında Tüketim Nesnesi ve Hazır Nesne, Gökhan Aslan, 2010, Yüksek Lisans Tezi. Bu yüksek lisans tez araştırmasında tüketim toplumunun yarattığı etkiler içerisinde, Batı ve Türk sanatçıların hazır nesne ve tüketim nesnesinin konu ve malzeme yönünden kullanımları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Batı sanatında hazır nesne ve tüketim nesnesinin malzeme ve konu olarak nasıl ele alındığı incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Türk resim sanatındaki gelişmelere kısaca değinilip hazır nesne ve tüketim nesnesini konu ve malzeme kullanımı açısından ele alan sanatçılar incelenmiştir.
6. Yaşamda Yerinden Edilen Nesnenin Sanattaki Yeni Yeri, Hilal Görmez, 2017, Yüksek Lisans Sanat Çalışma Raporu. Yapılan bu çalışma raporunun birinci bölümünde Picasso'nun ilkel nesnelere yönelmesi (Afrika Maskeleri) ile kültürel nesnelere sanat yapıtına dahil edilmesi gösterilmiştir. Raporun ikinci bölümünde ise kültürel nesnelere, sanat yapıtına dahil edilmesi ele alınmıştır.
7. Yaşamdaki Nesnelere Sanat Eserine Dönüştürülmesi, Zeynep Yüret, 2013, Yüksek Lisans Tezi. Bu çalışmada hazır malzemenin resim sanatında, sanat nesnesi olarak kullanılmaya başlaması ve sanat dönemlerinde nasıl ele alındıkları anlatılmıştır. Bu sanat dönemlerinin sanatçıları resim örneklendirmeleri ile irdelenmiştir.
8. Obje ve Yanılsama İlgisinde Çözümlemeler, Melike Nur Uzunoğlu, 2014, Yüksek Lisans Tezi. Araştırmada 20. yüzyıl ve sonrası sanatının içinde kullanılan objelerin üslup özellikleri açısından incelenmesi yapılmıştır.
9. Sanatta Yaratıcılığın Ateşleyicisi: Nesne, Seniha Ünay, 2015, Yüksek Lisans Tezi. Bu çalışmada insanlığın sıkı bir ilişki içinde olduğu nesnelere, sanatta nasıl yer bulduğunun ve özellikle çağdaş sanatçıların nesneyi nasıl ele aldıkları incelenmiştir.

10. Modernizm Sürecinde Sanat Nesnesi, Ferdi Ayaz, 2012, Yüksek Lisans Tezi. Araştırmada dünyanın oluşumundan bu güne dek varlığını kaybetmeden, çeşitli şekillere bürünerek yaşamımızın bir parçası haline gelen sanat nesnesinin, modernizmle beraber dünyadaki gelişmelere ayak uydurarak büyük bir hızla kendini değiştirmesi ve sonsuz dönüşümünün izlediği yolun tarihsel gelişimi ortaya konmuştur.
11. Günlük Yaşam Nesneleri, Nur Yılmaz, 2017. Yüksek Lisans Tezi. Bu araştırmada günlük yaşam nesnelерinin, görsel sanatlar, içerisindeki yeri ve önemi ortaya konmuştur. İki bölümden oluşan bir çalışmadır. İlk bölümde nesnenin tanımı yapılmış, ikinci bölümde ise konu bakımından yapılan çalışmaların ayrıntılı bilgileri verilmiştir.
12. Değişen Gerçeklik Bağlamında Günümüz Sanatında Nesne ve Mekan Sorgulamaları, Orkun Ercan, 2016. Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Bu araştırmada günümüz gerçeklik algısının oluşturduğu etkenler göz önünde bulundurularak, gerçeklik sorgusunun sanata etkilerinin ‘nesne’ ve ‘mekan’ boyutunda irdelenmesi üç bölümden oluşarak anlatılmıştır. İlk bölümde gerçekliğin tanımı yapılmış, ikinci bölümde sanatta nesne ve mekanın sorgulaması yapılmış ve üçüncü bölümde ise yapılan uygulamalar bulunmaktadır.
13. Günümüz Sanatında Nesnenin Anlamı ve Yeni Anlatım Olanakları, Emrah Lale, 2016. Yüksek Lisans Sanat Çalışma Raporu. Bu raporda söz konusu çalışma günümüz sanatta seçilen organik ya da inorganik nesnelерin anlamlarının niteliğine dair kişinin nesne ile kurmuş olduğu ilişki felsefe, psikoloji, antropoloji, bilim ve teknolojiyle birlikte nesnenin sanatta nasıl bir ifade ve nasıl bir yöntem kullanıldığı görülmektedir.
14. Kadın Portresi ve Mabel Örneğinde Nesne-Kadın imgesinin Resimsel Çözümlemesi, İlyar Şayık, 2015. Yüksek Lisans Tezi. Araştırmada kadın portresi ve mabel örneğinde nesne-kadın imgesinin dört bölümde incelendiği görülmektedir.
15. Plastik Sanatlarda Sanat Nesnesi ve Mekan İlişkisi, Selen Tokgözman, 2017. Yüksek Lisans Tezi. Bu araştırmada endüstri devrimi sonrasında 19. yy.

Arvupası'nın geçirdiği modernleşme süreci, izleyici ve sanat nesnesi arasındaki ilişkiyi köklü bir dönüşüm sürecine sokmuş olması incelenmiştir.

16. 19. yüzyıldan Günümüze Türk Resminde Natürmort ve Nesne, Belma Kütükoğlu, 2008. Yüksek Lisans Tezi. Bu tez beş bölümden oluşmuş ve her bölümde dönemseller olarak natürmort ve nesne çalışan sanatçılar tanıtılmıştır.
17. Ortam Odaklı Sanatta Nesne ve Mekan Simbiyozu, Özlem Vargün, 2018. Sanatta Yeterlilik Tezi. Araştırmada ortam odaklı sanatın, tarihsel süreçten günümüze dönüşen yeni alternatif, stratejileri, mekanın özüne ait kurumsal, sosyo-politik, tarihsel, coğrafi, söylemsel, fenomenolojik ve işlevsel içerikleri incelenmiştir.
18. Atık Nesne ve Doğa İlişkisi Üzerine Resimsel Çözümler, Nurgül Tokat, 2010. Yüksek Lisans Tezi. Üç bölümden oluşan çalışmanın, ilk bölümünde sanayi devrimi ve kapitalizm'in getirisi olarak tüketim toplumu ve doğadaki etkisi anlatılmış. İkinci bölümde ise resim sanatının gelişim sürecinde manzara ve nesne incelenmiş, üçüncü bölümde ise atık nesne ve doğa ilişkisi üzerine yapılan resimler ve bunların çözümleri ele alınmıştır.
19. Hazır Nesnenin Tarihsel Süreci ve Plastik Sanatlarda Bir Hazır Nesne: Bavul, Esra Dağtekin, 2017. Yüksek Lisans Tezi. Bu tezin ilk bölümünde nesnenin tanımı ve hazır nesnenin nasıl ortaya çıktığı anlatılmıştır. İkinci bölümde Marcel Duchamp sonrası hazır nesneyi kullanan sanatçıların günlük yaşam nesnelerini nasıl sanat yapıtına dönüştürdükleri kavramsal açıdan incelenmiştir.
20. Sanat Eserindeki Özgünlük Kavramı ve Hazır Nesne, Seniye Türkmençalıkoğlu, 2012. Yüksek Lisans Tezi. Dört bölümden oluşan bu tezin, ilk bölümünde hazır nesnenin sanatta nasıl ortaya çıkmış olduğu anlatılmıştır. İkinci bölümünde sanat akımlarında hazır nesnenin kullanımı incelenmiştir. Tezin üçüncü bölümünde ise 1980'den günümüze kadar hazır nesne kullanımı ve Türk sanatçıların hazır nesneyi kullanması ele alınmıştır. Son bölümde ise sanat eserindeki özgünlük kavramı ve yeniden üretim konusu incelenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. NOSTALJİK DEĞER TAŞIYAN KULLANIM NESNESİ

Nostaljik sözlük terimi; Değişime karşı duyulan korku sonucu geçmişe sığınma duygusu, geçmiş severlik, gündedün. Geçmişte kalan güzelliklere olan özlem duygusu ve bu duygunun baskın bir duruma gelmesi.

Nesne

Anlam

İlk üretildiğinde

Üretici için

Bugün

Sahip olan için

Üretim

Niçin

Nerede

Kimin için

Kullanım

Ne için

Ne zaman

Neden

Malzeme

Doğal/ İnsan yapımı

Hangi

Nesnenin kullanımının ve anlamının zaman içindeki değişimleri konusunda hipotezler önerilebilir ve tartışılabilir. Fakat bu incelemeyi çok daraltmak hata olacaktır, çünkü nesnelere çalışmanın en ilginç yönlerinden biri nesnelere disiplinlerarası etkisidir; konunun sınırlarını aşma yolu nesnelere yeni bakma yolları açar.

Duygusal inceleme yoluyla toplanan bilgi ve bilginin analizi tartışılabilir ve daha önceki bilgi ve deneyimlerle ilişkilendirilebilir. Bu sayede bir nesnenin nostaljik değer taşıdığı yargısına varılmaktadır.

2.1. Nesne Kavramına Genel Bir Yaklaşım

Nesne

Nesneler, yaşam alanlarımızın temel taşlarından ve diğer bireylerin dışında, hayatlarımıza çeşitli yönlerden etki eden unsurlardan biridir. Yaşamın farklı zamanlarında karşımıza çıkarlar ve değişik yaşanmışlıklara karşılık gelirler. (Yılmaz, 2006: 12).

Birçok anlamlandırmalara, tanımlamalara maruz kalan ve bireyde düşünme zemini yaratan “Nesneyi” Akarsu, Felsefe Terimleri Sözlüğü’nde şöyle tanımlanmaktadır;

“1. Karşımızda bulunan şey, 2. Öznenin bağlaşıklık kavramı olarak, özne ediminin, bilincin, kendine yöneldiği şey: a) Kendisine yönelinen, düşünülen, tasarlanan nesne kendine yönelen bir edim olmadan var olmayan şey; bilinçte düşünme nesnesi konu olarak düşünme olayının karşısında bulunan şey; b) Özne ediminden bilinçten bağımsız olan gerçek (real) nesne; gerçeklik olarak dış dünyanın bir parçası bilincin karşısında duran şey” (Akarsu, 1998: 132).

İnsanoğlu yaşadığı dönemlerde nesnelere özel anlamlar yüklemiş onları kendisi için özel kılmıştır. Her birey nesneyi ve doğayı kendine göre biriktirdikleri doğrultusunda kavramaktadır. Kimi birey için sadece olması gerektiği için olan nesnelere, kimisi için de vazgeçilmez olup onun hayatta duyguları arasında bir geçit yaratmaktadır.

Herhangi bir nesne günlük yaşamda anlamı ve işlevselliği dışında izlendiğinde zihni meşgul eden bir biçim haline dönüşmektedir. Biçimin kavranması ve nesnenin kendi sınırları içindeki varlığı kabul edilmektedir. (Bahtin, 2005: 1). Nesne tek başına kullanılabilen bir gösterge ya da yerleştirme içinde öge niteliğindedir (Eczacıbaşı, 2008: 1133).

Genel olarak ele alındığında ise nesne varoluşundan bugüne kadar kültürlerarası etkileşimi sağlayan toplumsal değerlerin taşıyıcısı, yaşantının ana ögesi, özneye karşı durarak algı zorlayan bir değer olmuştur.

Bu bağlamda nesnelere, insanların dış dünyaya uzanan kolları ve yaşanmışlıklarına karşılık gelen görüntülerdir. Çevremizi saran nesnelere belirli yaşanmışlıklara karşı gelmesi, bireyin hayata bakışıyla mümkün olmaktadır. Her nesne, onu var eden anlamından başka, kişinin sosyokültürel özelliklerine göre de tanımlanabilmektedir. (Yılmaz, 2006: 13).

2.2. Günlük Hayatta Nesne

Nesnelerin araç olmaktan çıkıp amaç olduğu nesneye duyulan arzunun sonunun gelmediği, hatta tükettikçe tüketim arzusunun arttığı, tüketimin böylesine ağırlıklı olarak açığa çıktığı bir çağda üretim sadece ve sadece tüketime nesne olacak malların üretilmesi için vardır. Bu noktada kişinin kendi ürettikleriyle arasında mesafenin artması nesneye iyice yabancılaşmasını sağlar. Özne ile nesne arasında giderek artan bu mesafeyi tüketim kapatır. Mesafeyi kapatacak nesnelere ise sürekli değişir. Çağımızda tüketim ve alışveriş merkezleri, insanları sorunlarından uzaklaştıran bir terapi ortamı gibidir ve tüketim gerçek dünyayla başa çıkmak için geliştirilen toplumsal bir savunma taktiğidir. Toplumsal olarak böylesine özendirilen tüketimle birlikte, nesnelere artık herhangi bir ihtiyaçtan bağımsız gösterge yerine geçerek başka ihtiyaçları karşılamaya başlarlar.(Aslan, 2010: 39).

Gerçek ve hayal birbiriyle karışır. Böyle bir çağda sanat ayrı bir kapalı gerçeklik olmaktan çıkarak üretime ve yeniden üretime dahil olur. Böylece her şey, gündelik ve gerçeklik bile sanatın kapsamına girerek estetik hale gelir. Bu noktada gündelik nesnelere sanatın merkezinde yer almış ve etkileri günümüze kadar değişik anlayışlarla devam etmiştir.

2.3. Kullanım Nesnesi

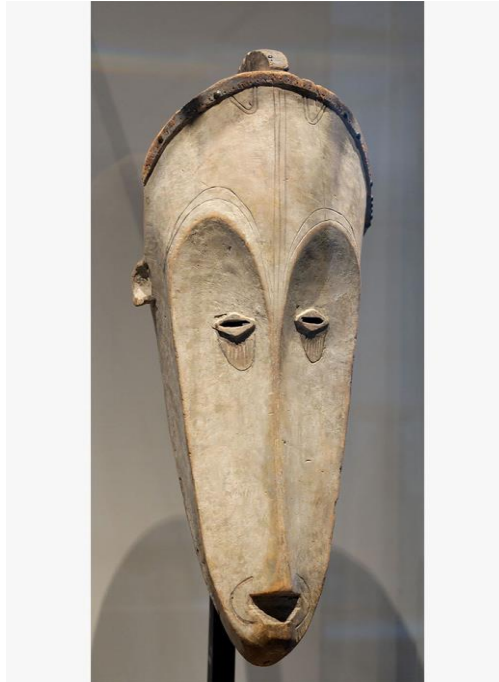
En ilkel aletlerden endüstriyel makinelere kadar uzanan değişim süreçlerinde yalnızca gündelik kullanım nesnelere değil, aynı zamanda sanat üretimi de etkilenmiştir. Böylece sanat eserinin varlık biçimi değişime uğramış ve yeni üretim olanakları çoğalmıştır.

Artık teknolojik toplumun nesnelere art arda üretebilme imkanı vardır. Herkesin aynı şeylere sahip olmasıyla insan buradaki bir ayrıcalığın oluşunu nasıl gösterebilecektir. Yaşamın sıradan yanının yaratıcı varlığıyla pek az ilgilenen insan sanat yapısını başka yerlerde aramaktadır. Elbette Duchamp'ın, Dadaistlerin, Bauhaus'ların, Art Brut'lerin yapıtlarında bu eğilimler vardır. İkinci Dünya savaşı sonrası endüstri ürünü nesnelere bir duyarlılık geliştirmeye başlamıştır. Bununla birlikte sanatçılar teknoloji sayesinde sıradanlaşan nesnenin üstünlüğünü anlamaya çalışmıştır.

Arthur Danto, “Brillo Kutus Post-Tarihsel Perspektiften Görsel Sanatlar” adlı kitabında sanat eseri ve sıradan eşya arasındaki ayrımı şöyle yapmıştır:

“Sanat eserleri ve sıradan eşya arasındaki çizgiyi çekerken örnek olarak modern sanatı düşünelim. Modern sanat, tarihi boyunca oldukça verimli bir biçimde, tecrübi kriterler kullanılarak ayırt edilmesi mümkün olmayan eserler üretmiştir. Duchamp'tan önce sanat eserleri ve diğer şeyler arasındaki ayrım tecrübi algıya tabi olduğu ve resmin eşyadan farklı görüldüğü bariz gerçeklerdi. Duchamp ve ardılları sayesinde farklılıkların görsel düzlemde ortaya çıkan bir şey olmadığı hatta bunların görme kabiliyetine bile tabi olmadıkları felsefi olarak netlik kazandı” (Danto, 2016: 120) .

Sanat yapıtı yaratıcısını ortaya koyarken bu yapıtın incelenmesi aynı zamanda insanın da incelenmesi demektir. Her sanat yapıtının belli bir anı yansıtmaya düşüncesi ön plana çıkabilir. Burada bir üslup yokluğu söz konusu olamayacağı gibi, sıradan bir duvar bile bir estetik etkinin parçası konumundadır. Aynı zamanda bir sandalye her çağa ve yere göre değişiklik gösterirken yine de bacakları, oturacak yeri ve arkılığı mutlaka vardır. Sanatsal yapıtın kendisi sürekli gelişen toplumsal yapının bir parçasını oluşturmuştur. Sanatçıların kullandığı bir yöntem olarak nesneyi benimseme, özellikle bu coğrafyada kültürel bir nesneyi benimsemek onu sanat eseri olarak kabul etmek veya sergilemekle aynı anlamı taşıyabilmektedir. 20. yüzyıl başında Picasso'nun Etnografya müzesinde bulduğu Afrika maskeleri Avrupalıların gözünde kendi kültürlerinin dışındaki kültürlere müdahaleyi zorunlu hale getirmiştir. Picasso'nun Afrika maskelerini tercih etmesinin nedeni kendi sanatsal düşüncesine açıklık getirmesidir (Resim 2.1.).



Resim 2.1. Pablo Picasso Afrika Maskeleri



Resim 2.2. Pablo Picasso Afrika Maskeleri



Resim 2.3. Pablo Picasso Afrika Maskeleri

Burada ilkele yönelme yani sanatçının en saf olana yönelmesiyle, yine bu dönemde sanatçının öyküye yönelmesi günümüz sanatında bir tercih niteliğinde düşünülebilir. Yani bu yaklaşım eski nesnelere masalsi bir özelliğe sahip olmaları şeklinde açıklanır. Modernizm'den itibaren sanatçılar en saf olanı tercih etmeleri ile yani herhangi bir sanat

kalıbına girmeden nesneden hareketle kendilerini bağımsızlaştırdıklarını sanıyorlardı. Picasso'nun resmin esas amacını tanımlamaya yönelik girişimi sonucunda, keşfettiği nesnelere müzedeki esaretinden kurtulmuş ve sanat statüsü olan bir üst statüye yükseltilmiştir (Resim 2.2., 2.3.). Danto, ilgili konuya şu şekilde değinir:

“İnsan ancak zaten mevcut olan fakat bilinmeyen yahut o zamana kadar yanlış bilinen bir şeyi keşfedebilir. Picasso yanlış ve amacı dışında kullanılmış sanat kuramlarının ve kültürel önyargılarının örmüş olduğu duvarların ötesini göreyerek, Afrika oyma ustalarının gerçek sanatçıları olduğunu ve bu insanların muazzam kabiliyetlerinin en yüksek sanatsal standartlara boy ölçüşebilir olduğunu keşfetmiştir” (Danto, 2016: 117).

Yaratım sürecinde insan, nesneye tinsel varlığını katarken, bu nesnelere (Afrika maskeleri) artık salt nesne kategorisinden çıkarılması anlamına gelecektir. Herhangi bir şeyin benzeri olan bu maskeler, insan algısının tercih ettiği değerlerdir. İlkel insanın tercih ettiği bu biçimsel değerler, sanat yapıtı olup olmadıkları kesin bir yargı oluşturulamaz. Bu büyük değişim süreçlerinde, zamanın mantıksal boyutları açısından farklı olan Afrika eserlerinin yüksek sanata dahil edilmesi imkansız görünmüştür. Bu tavra karşı Picasso, Afrika sanatını Batı sanatına dahil ederek, bu maskeleri kendi eserlerine yansıtmıştır. Picasso'nun yaptığı 'Afrika Maskeleri' Kübizmin erken dönem başyapıtlarından sayılır.

Picasso için ilkel nesnelere en üst sanata dahil edilmesinin yollarından biri, ilkel sanata yüzeysel olarak benzerlikten ve sanatsal ilhamın karışımından geçtiği iddia edilebilir. Picasso ilkel nesnelere ve modern sanat arasında bir bağlantı kurarak iki akımın yani Afrika sanatı ve Batı sanatı arasında sanatsal bir bütünlük olduğu fikrini temellendirmiştir. Yüksek sanatın dışında bırakılan bu nesnelere sanata dahil edilmesiyle, bu nesnelere estetik bakış açısıyla yaklaşmak mümkün olabileceği gibi, modern sanat bizleri bu gibi nesnelere estetik açıdan duyarlı hale getirmiştir. Böylece bu nesnelere yaklaşımda sanat ve gerçeklik arasındaki ayrımı doğru şekillendirmek gerekir.

E.H. Gombrich'in de ifade ettiği gibi:

“Dillerin nasıl doğduğunu bilmediğimiz gibi, sanatın da nasıl doğduğunu bilmiyoruz. Eğer tapınak ve ev inşası, resim ve heykel yapımı veya dokuma gibi etkinlikleri sanat olarak sayarsak, dünyada sanatçının bulunmadığı tek bir topluluk yoktur. Yok, sanat deyince, müze ve sergilerde tadına varılan bir şey veya seçkin salonların güzel süslemelerinde kullanılan, az rastlanır, nefis bir şey anlıyorsak; sözcüğün bu özel anlamının pek yakınlarda geliştiğini ve geçmişin en büyük mimarlarının, ressam veya heykelticilerinin bu sözü akıllarından bile geçirmediklerini bilmek zorundayız” (Gombrich, 2007: 39).

2.4. Nesnenin Katmanları; İşlev, Teknik, Tasarım

Worringer'e göre doğa ve sanat ilişkisi Ontolojik açıdan incelenebilir;

“Doğa denince, nesnelerin görülebilir olan yüzeyi anlaşılırsa, sanat yapıtı, bağımsız bir organizma olarak, doğanın yanındadır ve doğa ile derinden iç özü bakımından herhangi bir ilgisi bulunmaksızın, onun yanında eş değerli olarak bulunur. Doğal güzel, gelişme sürecinde, sanat yapıtının değerli bir etkeni, kısmen de, doğrudan onunda aynıymış gibi görünürse de hiçbir yolsa sanat yapıtı için bir koşul olarak kabul edilemez” (Worringer, 1985: 11).

Sanat Ontolojisinde ilk olarak varlık bakımından organik ve inorganik madde görülür. İkinci olarak manevi var olanlar yani sanat eserleri ve ideal olanlar (sayılar, değerler, düşünceler) görülmektedir. Bunlar organik (canlı), inorganik (cansız), reel ve irreal olarak sınıflandırılabilir. İrreal nesne, düşünme nesnesi ilk olarak Platon tarafından incelenmiştir. Düşünce tarihinin ilk sistem filozofunun Platon olduğu düşünülebilir. Platon sistemine idealar kuram adı verilir. Tunalı Platon' un sistemini şöyle özetler;

“Platon iki evren olduğu düşüncesinde hareket eder. Biri içinde yaşadığımız ve duygularımızla kavradığımız görünüşler dünyası, diğeri de düşüncede var olan idealar dünyasıdır. Asıl varlık dünyası idealar dünyasıdır. Görünüşler dünyası ise ideaların varlıktan yoksun kopyasıdır. İdealar varlığın özleri ve örnekleri, görünüşleri ise bunların gölge ve kopyalarıdır” (Tunalı, 2012: 21).

Görme algısı ile kavradığımız taş, zihnimde bulunan taş ideasının varlıktan yoksun bir kopyasıdır. Bilinçten bağımsız olarak gerçekleşen kendinde nesne (gerçek nesne); gerçeklik olarak dış dünyanın bir parçasıdır. Bu nesnelere algı sürecimizden geçirip (tasarlayarak) kendimize mal ederiz. Bu aşamadan sonra yer çekiminden, ışığa, gökyüzüne, arabadan, masaya hatta bir taşa kadar her şey bizim tasarımımız olabilir. Günümüz insanı, teknoloji dünyasında yaşamaktadır. Bu dünyaya karşı özgür ve yaratıcı olmak çok zor gözükmektedir. Var olan dünyaya karşı sanal dünya daha çok ilgimizi çekmektedir. Özne tasarımını gerçekleştirebilmek için yeterli teknik bilgiye sahip değil ise yetersiz kalır (ilk çağlarda organlarının yerine kullandığı bir balta, ok, mızrak gibi) ve kendisini tamamlayamaz. Teknik konusundaki bu bilgi gereksinimi teknik nesnenin oluşmasını sağlamıştır. Çağımızın gelişmesinde endüstri ve makine çağının çok büyük etkisi olmuştur. O halde, geçmişten günümüze yaşantımızı etkileyerek teknik ve onun ürünü olan endüstri nedir? Tunalı'nın buna yanıtı şudur;

“Teknik sözcüğü, ‘beceri, sanat’ anlamına gelen Grekçe ‘tekhne’ sözcüğünden türemiştir; Latince’de ise ‘sanat, zanaat’ anlamına gelen art sözcüğüyle karşılamıştır. Teknik genel anlamıyla, doğada hazır olarak bulunduğumuz nesnelerin, gereksinimlerimizi karşılayan aletlere ve resim, heykel, edebiyat gibi sanat yapıtlarına dönüştürülmesidir. İnsanın tinsel varlığından doğaya kattığı yapay bir varlıktır. Bütün insanlıklar ve uygarlıklar tarihi, daha

işlevsel ve daha yetkin aletlerin bulunması ve kullanılması yönünde ilerlemektedir. ‘Teknik bir yapay doğadır; ama aynı zamanda gerçekliğe katılma kategorisi içinde varlık kazanan bir tasarımdır. Makinenin doğa dışı, tasarımsal varlığı maddi bir nesneye dayanır. Bu açıdan bakıldığında, teknik ve sanat yapıtları arasında belli bir yakınlığın olduğu görülür. Ancak bu yakınlık, onların yapay varlıklar olmalarından ileri gelir. Bu bakımdan, her ikisi de doğayı, doğa gerçekliğini aşar. Ancak bu gerçekliği aşmak hiçbir zaman gerçekliğin tümüyle dışına çıkma anlamına gelmez. Onlar bir yanıyla gerçek dışı (irreal), diğer yanıyla da gerçektir (realdır). Buradan şöyle bir durum ortaya çıkar: Teknik ve sanat gerçekliğe katılır ve gerçeklikten pay alırlar: Her ikisi de gerçekliğe katılır; her ikisinin de estetik olması ilkesel olarak mümkündür; her ikisi de güzelliğe sahip olabilir” (Tunalı, 2012: 29-34).

İnsan, ilk başta amacını gerçekleştirebilmek için doğayı bir araç olarak kullanmış, cansız bir nesneyi olduğu gibi kullanmayıp ona ait bir verebileceğini bulmuştur (Resim 2.4.). Nesne bir karşılaşmanın sonucu olarak ortaya çıkmış, özne duyumsal algıları ile bu karşılaşmaları bizzat yaşayarak öğrenmiştir. Özne, nesnesi ile karşılaşırken, kendisi ile de karşılaşır ve kendisini tinsel bir etkinliğin içerisinde bulur. Özne ve nesnenin bu uzlaşması sayesinde insan ilk kez deneyimlediği bir varoluşun içerisinde bulur kendisini. Bu sayede insan özneleşirken çevresini nesnelleştirir. Artık neredeyse insanlaşmış olan varlık, nesnelere eline alıp onları alet olarak kullanmaya başladığı zaman, elleri ile bu taşları değiştirip onlara biçim vereceğini anlayabilecek duruma gelmiştir. Böylece insan doğayı yansımaya başlamıştır (Fischer, 2010: 23).



Resim 2.4. Vize Ovasında yakın geçmişte bulunan 6000 yıllık taş balta / Kırklareli Müzesi.

Doğal süreç içerisinde meydana gelen canlı ve cansız nesnelere, süreç içerisinde farklı maddesel özelliklerden dolayı birbirinden ayrılırlar. Böylece bir ürünün benzerini yapmak, insanlığa güç kazandırmıştır. Bu benzetme yoluyla yapılan nesneye ilk üretim

nesnesi denir. Bu sayede ‘nesne’ kùltùrlerarası bir etkileşimin de yolunu açarak, kùltùrel nesnelere oluşturmaya başlanmıştır. Aynı zamanda òzne ile nesne baē kurarak insanların yaşamını kolaylaştıran bir araç olmuştur. Bu baē ilişkisini ve yaratma ilişkisini Tunalı şöyle tanımlar;

“Yaratma, genelde insanın hazır olarak bulduēu doēal varlıēını, insanın kendi insansal – tinsel varlıēını katması demektir. Yaratmak, insanın doēal varlıēına insansal bir katkısıdır. Buna karşılık, empirik dũnya, nesnelere dũnyası, tinsellikten yoksun bir madde dũnyasıdır. Bõyle bir tinselleştirme maddeye biçim (form) verme ile sonuçlanmıştır. Çünkü formun kaynaēı tinsel varlıktır” (Tunalı, 2012: 65).

Òzne ve nesnelere girmiş olduēu bu baē sayesinde yaratma edimi bizi diēer varlıklardan ayıran olgudur ve günümüze kadar ulaşan birçok nesnenin oluşma sebebidir. Yetişken’ e göre;

“Sanatçı, yaratıcı etkinliēini gerçekteştirirken başlıca üç tür nesne ile baē kurmaktadır, bunlar, mevcut nesne, sanatçının kendi zihinsel nesnesi ve tamamlanmamış yapıt olarak nesnedir. Bunlardan mevcut nesne, sanatçının sanatsal etkinliēine kaynaklık eden ve bu etkinliēini gerçekteştirmek için kendine yöneldiēi nesnedir. Sanatçıya nesne olma olanaēına sahip olan her şey, onun mevcut nesnesinin kapsamına girmektedir. Sanatçının yaratma etkinliēinin bir diēer nesnesi olan sanatçının kendi zihinsel nesnesidir. Bu nesne, bir içerik ve biçim bütünlüēu olarak zaman ve uzamda henüz gerçekteştirilmemiş olan ve sanatçının zihninde bir olanaklar bütünlüēu olarak oluşturulan nesnedir. Bu özel nesne, sanatçısı onunla hayal etme, sezme, tasarımılama, iç duyuyula ve düşünme ile görme gibi edimler yoluyla bütünlüēerek baē kurduēu sürece ve sanatçısı onu zihninde planlayıp düzenleyip canlandırdıēı sürece vardır. Sanatçının yaratma etkinliēinin bir başka nesnesi ise, henüz tamamlanmamış olan yapıtıdır. Yapıt, sanatçıdan baēımsız deēilse de, aynı zamanda başkalarının da nesnesidir. Kafka’nın bitmemiş ‘Amerika’sı, ‘şato’ su; Beethoven’in ‘Bitmemiş Senfoni’ si; Michelangelo’ nun bitmemiş heykelleri buna birer örnektir” (Yetişken, 2009: 51-52-53-54).

İnsan doēayı deēiřtirerek ona üstünlük saēlamaya çalışır. Bunu da çalışma eylemi ile gerçekteştirir. “Doēa üzerinde büyü gücünü kullanmayı da tasarlar insan. Büyü yolu ile nesnelere deēiřtirmeyi onlara yeni biçimler vermeyi kurar. Gerçekte çalışma neyse insan kafasındaki bu tasarımılama da odur” (Fischer, 2010: 17). İnsan çalışmasıyla dũnyayı dönüştürür. Bir nesneyi doēanın içinden seçip onu adlandırarak başka insanların kullanabileceēi bir alet olarak ortaya koyar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SANAT VE NESNE

Sanatta nesne, hemen hemen her dönemde çeşitli yaklaşımlar dahilinde ele alınmıştır. Sürekli, değişen, dönüşen, biçim ve kavram olarak çeşitlenen bir öge olarak gerek klasik resimde geleneksel bağlarla, gerekse yeni bir sanatsal dil olarak çıkan akımlarda dönemselliklerle öne çıkmış, sanat eserinde belirleyici bir unsur olarak sanatçının olmazsa olmazlarından olmuştur. Geçmişten günümüze nesnenin, sanatta yaratıcılığı ateşleyici bir unsur olarak varlığı yadsınamaz bir gerçektir.

Rönesans, Realizm, Barok, Romantizm, İzlenimcilik, Gerçekçilik, Kübizm, Dadaizm akımı ve ekollere bakıldığında nesnenin salt nesne olarak yer bulduğu, bazı dönemlerde ise biçimsel dönüşüme uğradığı görülür. Özellikle sanatın kavramlar üzerine yoğunlaştığı 1906 sonrasında ise nesne biçimin ötesinde bir varlık olarak dönüşüme uğramıştır. Postmodern dönemin çoğulculuğu, belirsizliği, zıtlıkları, ucu açıklığıyla birlikte, nesne özneyle zaman zaman yer değiştirmiş, sanatçı bazen hem özne hem nesne olmuştur. Bazen nesne direkt olarak kullanılmış, bazen dolaylı anlatımlarda görünür olmuştur. Ayrıca nesne, bir şeyin, bir olayın, bir fikrin yansıtıcısı, temsilcisi olarak da varlığını sürdürmüştür.

3.1. Tarihsel Süreçte Nesnenin Resim Sanatında Ele Alınışı

Sürekli değişen ve devrimin içerisinde bulunan bir evrende yaşamaktayız. Evrende tüm varlıklar zamanla değişmektedir. Canlı varlıkların doğup büyümesi, gelişip ölmesi gibi, evrendeki tüm nesnelere de belli bir devrim içerisinde varlığını değiştirmektedir. Nesnelere fiziksel olarak varlığını değiştirmesinin yanı sıra, insanın düşünce tarihinde de yer alarak anlamlarını ve işlevlerini değiştirmesi mümkündür. Tarihin ilk çağlarında ilkel insanların mağara duvarlarına yaptıkları resimler, iletişim kurma ve doğaya üstün gelme çabasıyla kullanılmış, nesnelere salt yararlılık bakımından ele alınmıştır. İnsanlar sosyalleşmeye, değişmeye ve gelişmeye başladıkça yaşadıkları olayların ve nesnelere etkisiyle resimden özel bir estetik tat duymaya başlamıştır.

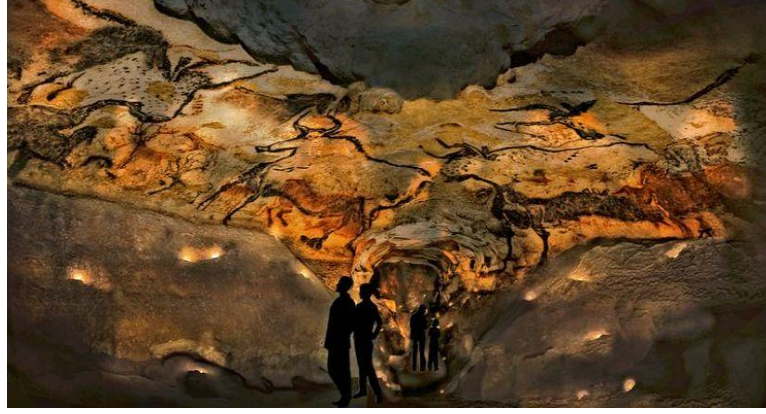
İlkel dönemin bilinen av ve büyü sahnelerinden Rönesans'a kadarki dönemlerde denilebilir ki çoğunlukla sanatçılar, din, aristokrasi, yönetici ekranı ve mitolijinin etkisiyle, ilgili nesnelere baskın bir şekilde kullanmışlardır. Rönesans'taki hümanist anlayışın ortaya çıkışı ve aklın önem kazanmasıyla birlikte kent insanı yaşamı resme konu olmaya başlar, bu yüzden sanatçının nesne algısı da değişir.

Dönem sanatçıları, nesnelere bütün görünüşleriyle, ayrıntılı bir biçimde resmederler. Bu ayrıntılar Barok sanatta abartı derecesine ulaşır. Neoklasik resimde bu abartıya sanatçılar karşı çıkarak, yeniden sadeliğe önem verirler.

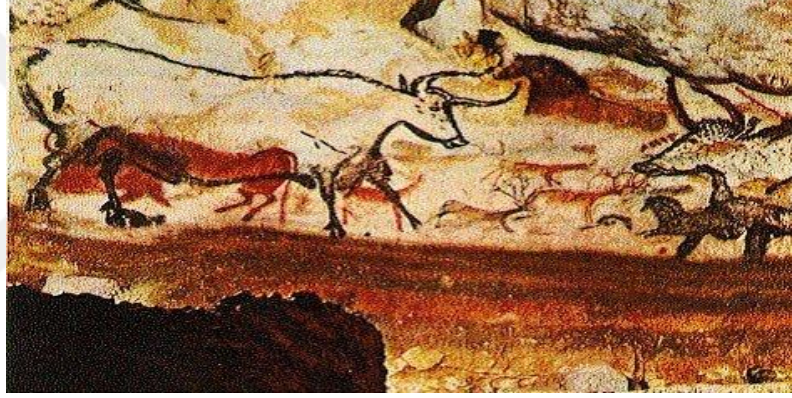
Modern sanatta ise nesne, sanatçı tarafından, her türlü sorgulamaya maruz bırakılır. Nesnenin rolü, sürekli değişse de devamlılığı sürmüş ve sanatçının en önemli anlatım araçlarından biri olarak sanatsal değerini ortaya koymaya devam etmiştir.

3.2. Modern Sanat Öncesi

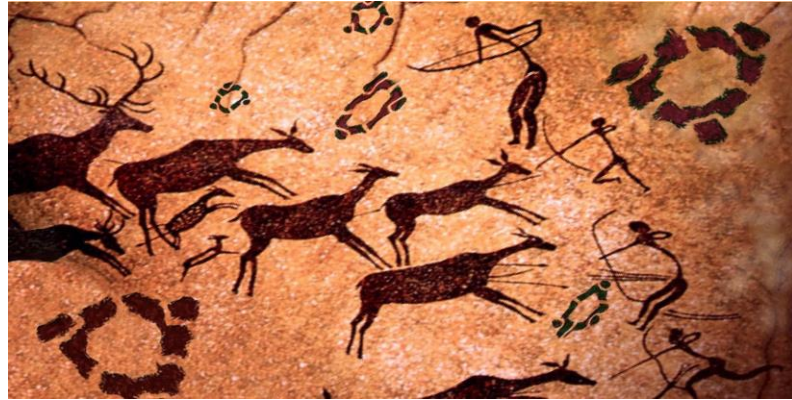
Mağara duvarlarına yapılan resimlerde nesne, üstünlüğün simgesi olarak kullanılırdı. (Resim 3.1., 3.2., 3.3.) Değişime ve gelişime karşı olan insanoğlu, sosyal ve ekonomik yapısı değiştikçe, nesnelere olan ilişkisi de değişmiştir. Ortaçağdan Rönesans'a, Rönesans'tan Modernizme ve günümüze kadar sanatçı-nesne ilişkisi değişim içerisinde olmuştur. Bu süreçte sanatçı, eserine yansıtılmaya çalıştığı yenikler yüzünden çeşitli eleştirilere, dışlanmalara maruz bırakılmıştır. Bu bağlamda sanatçı, her türlü sıkıntıya karşı direnç göstererek kendi varlığını korumuş, zamanla kendi nesnesini ortaya koymayı başarmıştır. Özgün eserlerin ortaya çıkması için sanatçının zamanla kendi nesnesini ortaya koymak için gösterdiği dik duruş ve kendini kabul ettirme tutumu, Rönesans ile başlayarak 19. yüzyılda nesnedeki sorgulamalarla devam etmiş ve bu alandaki arayışlar 20. yüzyılda en uç noktalara ulaşmıştır (Kaya, 2016: 42).



Resim 3.1. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.



Resim 3.2. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.



Resim 3.3. Lascaux Mağrası, Montignac Köyü, Fransa.

Rönesans resminin olanaklarıyla birlikte kent-soylu insanın yaşamı, gösterişi, zenginliği, yaşama biçimi resimlere konu olmuştur. Resimlerde gözlenen nesnelere; değerli kumaşlar, müzik aletleri, çeşitli meyveler, porselenler, cam ve kristal eşyalarıdır. Rönesans'ta nesnelere en ince ayrıntısına kadar girilerek titiz bir incelikle işlendiği gözlenmektedir (Resim 3.4.).

Rönesans döneminde resimlerde mekan yerine nesnelere dikkat çekiyor. Nesnelere oldukça net bir şekilde kendilerini göstermektedir. Çalışmalarda artık nesnelere de yer edildiği ve detaylandırma olarak resmedildiği görülmektedir. Albrecht Dürer ve Van Eyck'in bir Rönesans sanatçısı öncülerinden olarak resimlerinde kullandıkları nesnelere detayları göz önündedir.



Resim 3.4. Albrecht Dürer, St. Hieronymus' un Hücresi, Gravür, 1514, 25.9 cm x 20.1 cm.

Van Eyck'in bir Rönesans sanatçısı olarak, Arnolfini'nin Evlenmesinde gösterdiği şekilde, nesneye verdiği önem açık bir şekilde gözler önündedir. Halı ve terlikler, duvardaki tespih, yatağın kenarına asılmış süpürge, pencere pervazındaki meyve, sanki bu sayede Arnolfinileri kendi evlerinde ziyaret etmemizi sağlıyor.

Van Eyck yaptığı çalışmada merkezi kompozisyon şeması kullanmış, orta ekseni vurgulamıştır. Bu eksenle gözü yukarıdan aşağıya yönlendiren avize, ressamın imzası, çerçevesinde İsa'nın dört mevsimi anlatan yuvarlak formda ayna, aynanın ortasında yansıyan ressamın kendi görünümü, Giovanni Arnolfini ve Giovanna Cenami'nin birleşen elleri, halının ve yer döşemesinin perspektife uygun olan kaçış çizgileri ve ön plandaki takunyalar, nesnelerin resimdeki yerinin önemini vurgulamaktadır (Yıldırım, 2018: 4).



Resim 3.5. Jan Van Eyck, Arnolfini'nin Evlenmesi, Ahşap Panel Üzerine Yağlı Boya, 1434, 82 cm x 60 cm, London: National Gallery.

Barok sanatında, önceki dönemlerden farklı olarak günlük hayattan konulara yer verilmiştir. Barok resim sanatında nesne kullanılmaya devam ediyor; ama resimlere ilk bakışta mekan algısı, eserlerde çizgilerin belirsizleşerek ışık ve gölgenin belirginleştiği oyunlar yüzünden kullanılan nesnelere kayboluyor. Barok üslubunda kullanılan nesnelere, ışığın etkisiyle birlikte konunun dramatikliğini ve duyguların yoğunluğunu artırmak amacıyla, ışık fonla birleşerek kaybolan nesnelere, gölgelerle vurgulanarak resimlerde yerini bulmuştur. Kısaca duygusal bir atmosfer yaratmak için ışık gölge etkilerinden yararlanılmıştır. Önemli sanatçılarından birisi Rembrandt Harmensz Van Rijn'dir.

Rembrandt eserlerinde (Resim 3.6.) ve (Resim 3.7.) ışıkla açık-koyu efektleri yaratarak resimlerinin duygusal etkisini ve derinliğini sağlamıştır. Sanatçının resimlerinde özellikle açık-koyu ve orta tonlar resmin geneline yayılır. Figürlerden dağılan ışık arka mekana doğru yayılarak derinlik hissini uyandırır. Resmin genel havasına göre ışık dağılımı yumuşak geçişlerle verilmiştir (Ağçıçek, 2017: 28).



Resim 3.6. Rembrandt H, The Rich Fool, 16



Resim 3.7. Rembrandt, Kitap Okuyan Yaşlı Kadın, 1631, Pano Üzerine Yağlı Boya, 60 cm x 48 cm, Amsterdam: Devlet Müzesi.

19. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde varlığını gösteren Empresyonizm, Fransa’da başlayıp diğer ülkelerde de gelişmiştir.

Empresyonist sanatçılar, çoğu zaman nesnelere bilinen kurallara göre değil, kendi izlenimlerine göre resmetmeyi amaçlamışlardır. “Sanatçılar, ışığın değişik etkilerini yakalayıp tek tek fırça vuruşlarıyla, canlı ve doğaya yakın bir yorumla resimlerini oluşturmuşlardır” (Erbil, 1991: 15).

“İnsan, nesnelere dünyası içinde yaşamakta ve bunu objeler dünyası haline getirmektedir. Dolayısıyla nesnelere bir duyular sentezidir ve duyular daima nesne diye adlandırılmaktadır” (Tunalı, 1984: 20).

Empresyonist sanatçılar, nesnelere dünyasında kendi başına var olan objeleri değil, ışığın belirlediği renkler ya da ışık tayfları görüp onları resmetmişlerdir. Dolayısıyla ışık resmin temel konusu olmuş ve ressamlar atölyeleri terk edip güneş ışığına çıkmaya başlamışlardır. “Empresyonizm’de renk nesnenin niteliği değil anlık görünüşüdür. Nesnelere üzerinde sürekli değişen bir örtüdür. Böylece, sürekli yeni değerler kazanmaktadır” (Tunalı, 1984: 59).

Empresyonist sanatçılar arasında Manet resminde yeni teknikler uygulayarak natüremort çalışmasına da yer vermiştir.



Resim 3.8. Edouard Manet, Folies-Bergere’de Bir Bar, 96 cm x 130 cm.

3.3. Modern Sanat Sonrası

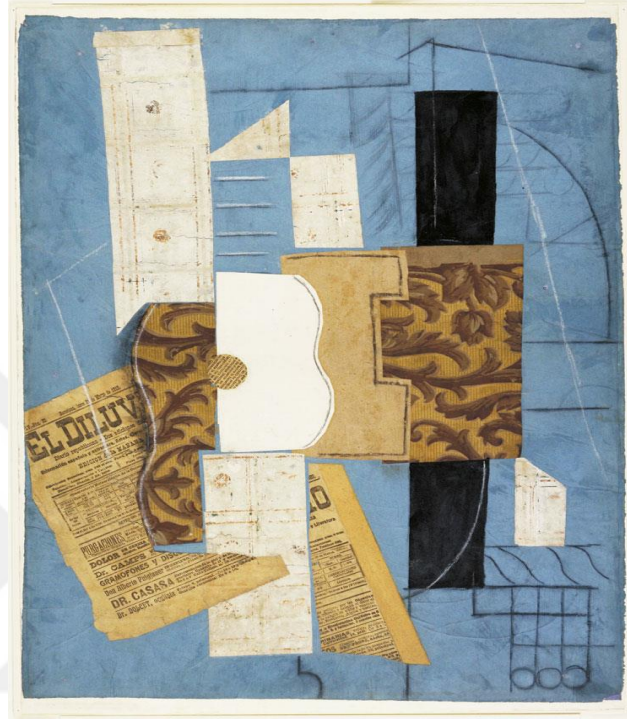
Sanayi Devrimi ile birlikte, sanatçıların çalışma biçimi ve üretim nesnelere bakış açıları değişmiştir. 19. yüzyıl sanatında doğa tasvirinin baskın olduğu bir dönemden, Romantizm’ den Gerçekliğe giden yolun kapıları açılmıştır. Bu süreci öngörerek harekete geçen öncü sanatçı olarak kabul edebileceğimiz sanatçı Gustave Courbet’ dir. Gerçeklik akımının kurucu olan Courbet, güzellik yerine gerçeği aradığını söyleyerek yola koyulmuştur. Courbet, Realizm manifestosunda; Sanattaki amacının kendi anlayışına göre zamanın görünüşü, fikirlerini yansıtmak yalnız sanatçı değil, insan olmak ve kısaca, yaşayan sanat yapmak şeklinde açıklamıştır (Kınay, 1993: 172).

Bu yaklaşımlar ve endüstriyel deneyim sonucunda doğayla bağlarını koparan sanatın sınırları genişlemeye başlamıştır. Modernizm olarak adlandırılan bu dönem birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Söz konusu anlayış, sanat ve zanaatı bir arada savunmayı amaçlamıştır. Bu anlayış kendini Modernizm’de bulur. Modernizm ilk izlenimlerini doğadan alsa bile giderek doğanın etkisini azaltmış olduğu ya da yok etmiş olduğu görülür. Modernizmin ilericiliği ve yeni kültür oluşturmadaki arayışı, kendisini endüstrinin içerisinde bulmuştur. Mekanik ve seri üretimin içinde insan makineleşmiş, her şeyin pürüzsüz olduğu bu dünyada sanatçı ilkel ve kaba olana ilgi duymaya başlamıştır. İlkel sanat, sanatçı için kalabalıklardan ve teknolojiden sıyrılıp sanatçının kendini özgür hissedebileceği yeni bir dünyanın izlerini taşımaktaydı. Burada üretilen nesnelere günümüz sanatının da temellerini atmış, “birçok yenilik, eserlerin maddesini oluşturan yeni malzemelerin kullanıldığı sırada ortaya çıkmıştır” (Turani, 1992:551). Sanat alanında bu büyük devrim 1910’larda Kübizm ile başlamış ve onu izleyen soyut sanatla tamamlanmıştır (İpşiroğlu, N – İpşiroğlu, M, 2011: 9).

Kübizm ile ifade öz ifade özgürlüğünü genişleten sanatçılar nesnelere gerçek anlamlarından koparıp, yeniden adlandırmaya başlamışlardır. Kübizm sanatçıları görülenin ötesinde, nesnelere özünü yakalamayı amaçlamışlardır. Georges Braque’ın kolajlarını, Pablo Picasso’nun toplama nesnelere buna örneklendirilebilir. “Onlar nesnelere dış görünümü değil, özünü, değişmeyen yapısını vermek istiyorlardı” (İpşiroğlu, N – İpşiroğlu, M, 2011: 26).

Kübizmde nesne parçalara bölünerek etrafında dönülür gibi bir izlenim yansıtılırken nesnenin kendisi tuvale taşınmaya başlar. Picasso ve Braque 20. yüzyılın ilk

yarısı itibariyle, o ana kadar sanatta kabul gören estetik değerleri bir kenara bırakıp, günlük yaşam malzemelerini yüzey oluşumunda kullandılar. Kübizmde nesneye kazandırılan bu yeni yorum ve değişim, estetiğin zedelenmesini beraberinde getirdi (Resim 3.9.).



Resim 3.9. Pablo Picasso, Guitar, 1913, Karışık Teknik, 66,4 cm x 49,6 cm.

Nesneleri kullanım biçimiyle Gerçeküstücülük akımının önemli ressamlarından birisi de Rene Magritte'tir. Magritte, nesneyle imge arasındaki ilişkiyi irdelemeyi amaçlamış, bunu gerçekleştirebilmek için ustaca (felsefeci edasıyla) çalışmıştır. Günlük nesnelere inceleyerek nesnelere yeni bir bağlamda sunmaya çalışan Magritte, dil-imge ilişkilerini kullanarak, nesnenin işlevini ve göstergenin izleyici tarafından sorgulanmasını sağlamıştır. Dil-imge ilişkilerini sorgularken nesnenin imgesi ile adının işlevini birbirinden ayırmıştır. Bir sözcük ya da imge seçilen nesnenin yerini alıp onu tanımlayarak yeni anlatım olanakları sağlamıştır. Magritte bu ilişkiyi şöyle tanımlar;

İnsanlar birtakım nesnelere hiçbir simgesel anlam aramadan rahatlıkla kullanabiliyorlar, ama iş resimlere bakmaya geldiğinde aynı nesnelere nasıl bakacaklarını bilemiyorlar. Resmin karşısında ne düşünceleri gerektiğini bilmedikleri için yaşadıkları bu ikircikli halden çıkabilmek onları belli anlamlar aramaya itiyor. Bense düşünceleri

resmetmiyorum. Resimsel imgeler aracılığıyla, nesnelere ve nesnelere bir araya gelişini, bize ait herhangi bir düşünce ve duygudan bağımsız olarak tarif etmeye çalışıyorum. Ben belli bir nesnenin neden orada olduğunu neden yan yana durduklarını zihnen açık etmek üzere resmetmediğim için, resimlere öyle bakmak gizemi bütünüyle yok edecektir (Antmen, 2008:141).

Magritte'nin 'İmgelerin İhaneti' isimli çalışması dikdörtgen, düzlem üzerinde 64,5x94 cm ebatlarında bir ölçüye sahiptir. Kullanılan malzemeye bakıldığında tuval üzerinde yağlı boya çalışmıştır. Magritte'nin tablosunun konusu pipo resmi olmasına rağmen altında yazmış olduğu "bu bir pipo değildir" yazısıyla esere derin anlamlar yüklemektedir (Resim 3.10.).



Resim 3.10. Rene Magritte, İmgelerin İhaneti, 64,5 cm x 94 cm.

Marcel Duchamp nesnenin kendisini kullanmıştır. 'Hazır Nesne'yi (ready-made) sanatsal ve estetik boyut kazandırarak sunar ve sanatçının katkısını en aza indirir. Yaratmanın değil düşüncenin ve seçimin önemini vurgular.

Duchamp'ın içinde bulunduğu Kübizimden sonra ortaya çıkan Dada hareketi, 20. yüzyılın en önemli sanat hareketlerinden biri olmuştur. Kurucularından birisi olan Tristan Tzara 1916 yılında Zürih'te bu hareketi başlatmış, hareket sanat dünyasına buradan yayılmıştır. Dada hareketinin özgürlükçü ve her şeye karşı olan tavrı ve duruşu Duchamp

ile özdeşleşen 'Ready-Made' kavramını doğurmuştur. Duchamp'la sıradan nesnelerin yerleri ve anlamları değiştirilerek nesnelere yeni anlamlar içerisinde sunulmaya başlanmıştır (Resim 3.11.). Dada hareketinin içerisinde olan ve bu tavrı benimseyen ilk sanatçı kuşkusuz ki Amerikalı sanatçı Man Ray'dir (Resim 3.12.).

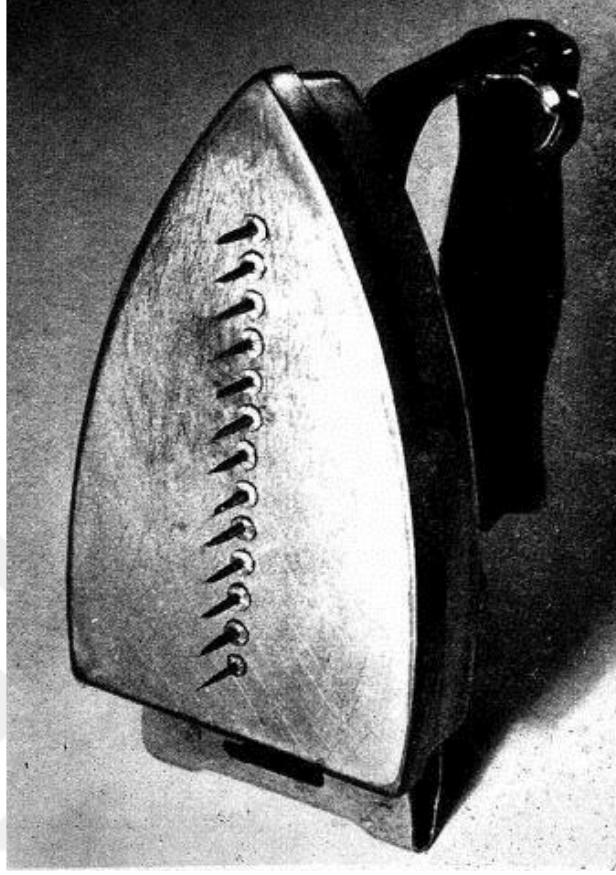


Resim 3.11. Marcel Duchamp, Çeşme, 1917, Hazır Nesne.

Picasso'nun nesnelere karşı olan bu yaklaşımını Marcel Duchamp başka bir boyuta taşır. Duchamp, 'hazır yapımlar' üretmek, düşünülmüş eserler üretmeye başlamıştır. Duchamp nesneye karşı estetik bakış açısını etkileyerek kavramların sorgulanmasına neden olmuştur. 1917 yılında, bir sergiye Richard Mutt takma ismiyle, bir pisuar göndererek nesnenin anlamını sınır noktasına taşımıştır. Duchamp'ın bu girişimini Donald Kuspit şöyle açıklamıştır;

“Sanat eserlerini tamamen ticarileştirmede, yani meta kimliği estetikliğe karşı tam bir üstünlük elde edip onu kendi içinde erittiğinde ve böylece pahalı bir yapıta eleştirelilikten uzak bir biçimde estetik önem ve manevi değer bahsedildiğinde, sanat eserleri gündelik el ürünleri haline gelerek Duchamp'a göre 'yaratıcı edimin' özünü oluşturan 'estetik ozmosu' tersine çevirmektedir. Sanatçı duygularını katarak ölü malzemeyi sanatsal yaşama döndürür. Duchamp'ı asıl ilgilendiren bir bakıma sanat eserinden çok, sanat eserini yaratan yaratıcı edimin kendisidir. Bu düşüncesiyle estetik yargıdan kurtulmak istemektedir. Hazır nesne, dış

dünyayla bağlantı kurmasını sağlamaya yönelik her türlü girişimin üstesinden gelir, sanatçının iç dünyasının aracı ve simgesi olmayı sürdürür” (Kupsit, 2004: 35).



Resim 3.12. Man Ray, Hediye, Ütü, Çivi, 1921, Modern Sanat Müzesi (MoMA), New York, NY, ABD.

Dada hareketi, özellikle Duchamp’ın hazır nesnelere ile sosyal ve estetik değerlere karşı çıkararak o dönemde ve sonrasında farklı bir bakış açısı oluşturmuştur. Dada hareketine paralel olarak gelişen ve hazır nesne kullanımını kendi bünyesine alarak kendisine mal eden bir diğer akım da gerçeküstücülük akımıdır. Dada hareketinden birçok sanatçı bu akıma kaymış ve gerçeküstü nesnelere üretmişlerdir. Birbirleriyle bir arada düşünülmemeyen nesnelere gerçeküstücülük akımı ile özgürce yan yana getirilmiştir. “Lautreamont’un ‘Dikiş makinesi ile şemsiyenin ameliyat masasında karşılaşması’ dizesi gerçeküstücüler için önemli bir örnek olarak görülmüştür” (Leroy, 2006: 8-9).

“Böyle bir kesinleme, nesneye ilişkin topkeyün bir devrime yol açmaya yönelik gerçeküstü tutumu kusursuz bir biçimde doğrulamak için yeterlidir. Bu devrim nesneye yeni bir ad vererek ve imza atarak onu amaçlarından saptırma eylemidir, bu da seçim yoluyla yeniden adlandırmaya yol açar. Böyle bir araya toplanan nesnelere ortak yanı basit bir rol değişimiyle bizi çevreleyen nesnelere türeyip ve yine onlardan farklılaşmayı başarmalarıdır” (Batur, 1999: 342).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. UYGULAMALAR VE ÇÖZÜMLEMELER

4.1. Uygulamaların Gelişim Süreci

Bireyin nostaljik etkilere olan düşkünlüğünün yaşamın bir parçası olduğu ortadadır. Günümüzün son teknolojisi sayesinde gelişme sürecinde olan nesnelere yok olma aşamasına geldiği görülür. Bu sürece bakıldığında nesnelere zaman içerisinde yıprandığı ve eski görünüm kazandığı gözlemlenmiştir. İnsanoğlunun var olduğu andan itibaren ihtiyaçlarını karşılamak için kullanım eşyası olarak ürettikleri nesnelere kendileri tarafından değer kazanması ve onlara duygusal anlam yüklemesi sanatçıların da bu nesnelere resimsel yüzeylerde öge olarak kullanmalarına neden olmuştur. Araştırmacının örneklem aldığı nesnelere bakıldığında, gündelik yaşamda kullanılan nostaljikleşmiş olan nesnelere aynı zamanda plastik açıdan da güçlü bir etkiye sahip oldukları görülmüştür. Eskizler için nesnelere arandığında antikacılarda veya müzelerde nostaljik değer taşıyan birçok nesne ile karşılaşmıştır. Eskizleri yapmak için antikacılardan ve müze müdürlerinden izin alınarak, buldukları yerden özel mekanlara götürülerek araştırmacı tarafından tek tek özel bir açıyla fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Bu nesnelere metal olması ile nostaljik görünümleri sayesinde plastik açıdan zengin oldukları için imge olarak önemli parçalar olduğu düşünülmüştür.

Başlangıçta eskizlerde nostaljik nesnelere sağ tarafa yakın ve bir taş formunun üzerine konulmuş bununla resim yüzeyine mekan ve derinlik duygusu katılmak istenmiştir. Kağıt üzerine yapılan eskizlerin fonuna bakıldığında açık-koyu ve çizgisel darbeler ile bir değer arayışına gidilmiş ve bu plastik arayışlar nostaljik nesnenin de üzerine uygulanmıştır. İlk aşamada fonda yapılan bu değer arayışı plastik açıdan yetersiz ve güçsüz kalınca resim yüzeyini daha çok güçlendirmek ve desteklemek için lekesele dokular ile birlikte çizgisel darbeler birleştirilerek plastik bir arayışa gidilmiştir. Bu sayede nostaljik nesne ile fon bütünleşip plastik açıdan güçlü bir etkiye sahip olmuş ve nesne daha ön plana çıkarılarak onun yüzey üzerindeki belirginliği artırılmıştır.



Resim 4.1. “Eskiz I. Arjest Motor Yağı”, 50 cm x 65 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.



Resim 4.2. “Eksiz II. Arjest Kilit”, 50 cm x 65 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.



Resim 4.3. “Eskiz III. Arjest Triger Motoru”, 45 cm x 55 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.



Resim 4.4. “Eskiz IV. Siera Radyo”, 95 cm x 110 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.



Resim 4.5. “Eskiz VI. Süperquartz Isıtıcı”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2018.



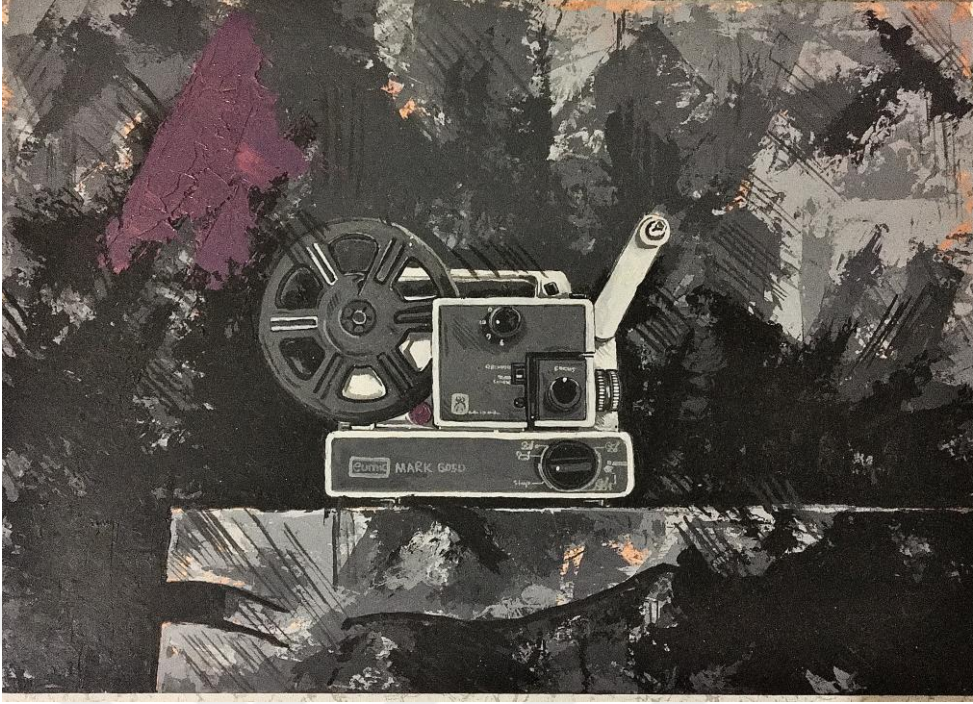
Resim 4.6. “Eskiz VI. Quevncem Calculatör”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.



Resim 4.7. “Eskiz VII. Crosley Pickup”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.



Resim 4.8. “Eskiz VIII. Hootlkit Telegraph Machine”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.



Resim 4.9. “Eskiz IX. Eumic Roller Film Machine”, 35 cm x 50 cm, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 2021.

4.2. Uygulama Çalışmaları ve Çözümlenmeleri



Resim 4.10. “Remington Daktilo”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.

Resim 4.10: Uygulamada ele alınan nesne günümüzde hala evlerde dekor amacıyla kullanılmaya devam edilen eskimiş halde olan bir daktilodur. Bu çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup resmin odak noktasına yerleştirilmiş nesne, tuval üzerine yatay kompozisyon olarak bir eskimiş betonun üzerinde resmedilmiştir. Çalışma biçimsel olarak irdelendiğinde resmin sağ tarafından ışığın nesneye uygulandığı görülür. Bunun sayesinde kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, yüzeyindeki formların çoğu soyutlanmış spatula lekeleri ile fonu oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resimde bir derinlik sağlanmış, bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarılarak zengin bir espas oluşturulmuştur. Çalışmanın genelinde hakim olan koyu

tonların siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan renklerdir. Bu renkler Aristocuların renk kuramlarına benzemektedir ve onlar iki ana renk olduğunu şöyle açıklamaktadır;

“Siyah ve beyaz olduğunu ve bunlardan sarı, kırmızı, mor, yeşil ve mavinin türediğini, bunların her birinin siyah ve beyazın türleri olduğunu anlaşılmasını istemişlerdir. Bu tek boyutlu sıralama, sanatsal uygulamalar için çok yararlı değildi ama yine de renk sıralama, karıştırma ve uyumlu kombinasyonların bulunması konusunda bir dizi matematiksel kombinasyonların bulunabileceği umudunu canlı tutmuştur. Tahmin edilebileceği gibi bu, Rönesans yazarlarının çok hoşlarına giden türden Pisagor spekülasyonlarının ortaya çıkmasına neden oldu. Ancak, Rönesans'ta, Leonardo da Vinci ve dönem sanatçıları tarafından ışık, gölge ve derinlik etkisi oluşturmak için kendilerinden önceki ressamların renk bilgisini büyük ölçüde kullanmışlardı” (Hardin, 2016'dan aktaran Baydemir, 2016: 9).

Resimdeki ana imge olan daktilo, tasarım olarak dikdörtgen bir yapıya sahip olup yumuşak kıvrımları biçimsel olarak çalışmayı desteklemiştir. Fondaki gri değerler sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazandırmıştır. Nesne ile birleşen siyah renk yüzey üzerinde bir espas yaratmıştır.

Uygulamanın genel görünümü, nostaljikleşmiş olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu vermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ile çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesne ile zemin arasında ton zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir nesne olan daktilonun daha açık ve nötr bir zemin üzerindeki görüntüsü resmedilmiştir. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda çizgisel darbeler kullanılarak bir denge ve birliktelik yaratılmıştır. Nesnenin formu bozulmadan orijinal haline sadık kalınarak detayları yüzey üzerine işlenmiştir.

Resimdeki daktilo nesnenin üzerindeki kendi markası, etiketi ve yıpranmış olan yazıları ile resme eskimiş ve nostaljik bir duygu katmıştır. Nesnenin alt kısmında konumlandırılmış soyutlanmış betonun üsteki çatlamış hissi veren fırça darbesi o betonun da yıpranmış ve eskimiş olduğunu vurgular niteliktedir. Bu durum aynı zamanda resmin plastiğine bir katkı sağlamaktadır.

Nesnenin kendi tonları koyu olduğu için fonda daha açık tonlar kullanılarak nesne ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Nesne yüzeyinde kullanılan küçük kırmızı ve mor renkler yüzey üzerinde sıcak bir etki yaratmıştır. Daktilo, gerek koyu tonu gerekse üzerinde yer alan tuşların oluşturduğu ritimle fondan ayrılmaktadır. Daktilonun tam

ortasındaki yarım daire formunda ki kartuş kısmı, soğuk metal renkleriyle nesne yüzeyinden ayrılarak tuşlarıyla birlikte nesneye hacim kazandırıyor.

Resmin geneline fazlasıyla yayılan ışık, nesnenin çevresine ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerine düşen bu güçlü ışık, nesnenin çevresinde de gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki beton ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu, şekil etsindeki nesnenin soğuk rengiyle bütünlük sağlamaktadır. Nesnenin üzerinde bulunduğu beton yüzey hareketli spatula darbeleriyle birlikte zeminde birliktelik sağlamaktadır. Nesne zamanla kullanılmaya devam ederek daha çok yıpranmaya başlamış marka isimlerinin fontlarının dökülmesi nedeni ile nesneye daha nostaljik hava kattığı izlenmektedir.



Resim 4.11. “Contax Fotoğraf Makinesi”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.

Resim 4.11: Uygulamada ele alınan nesne, günümüzde vitrinlerde görsel efekt olarak kullanılan eskimiş görünüme sahip bir kameradır. Uygulama 110x130 cm ölçülerinde olup yatay bir şekilde, tam karşıdan gözlenmiş, nesne resmin tam odak noktasına yerleştirilmiş ve bir yıpranmış betonun üzerinde kompoze edilerek resmedilmiştir. Biçimsel olarak irdelendiğinde resmin sağ tarafından ışığın nesneye uygulandığı görülür. Bunun sayesinde kullanılan nesnenin, biçimsel şekline göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, çalışmanın yüzeyindeki formların çoğu soyutlanmış ve spatula lekeleri ile fonu oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resimde derinlik sağlanmış, bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarılarak zengin bir espas etkisi yakalanmıştır. Resimdeki ana imge olan fotoğraf makinesi, tasarım olarak dikdörtgen yapıya sahip olup sert ve keskin hatları biçimsel olarak çalışmayı desteklemiştir. Fondaki gri değerler sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır. Nesne ile birleşen siyah renk yüzeyde bir espas yaratmıştır.

Resimde görülen contax marka yazısı ile fotoğraf kamerasının mercek kısmı resimde daha çok ön plana çıkartılmak için ve üzerindeki gerçekliğiyle birebir yıpranmış lekelerini hissettirmek için bazen daha rahat fırça izi vuruşlarıyla bazen de daha simetrik çizgisel darbeler ile ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu sayede kameranın mercek kısmına baktığımızda orada saydam bir cam hissini görebiliyoruz. Turani fırça izini şu şekilde betimlemiştir; “Resimde boyalı fırça darbeleri. Fırca, bir çağın üslubunu aksettirmesi bakımından çeşitli özellikler taşır” (Turani, 1993: 43-44). Resmin sağ üst tarafından uygulanan ışık kameranın üzerine dengeli olarak yayılsa da bakıldığında çok net bir şekilde ışığın geliş noktası görülebilmektedir. Resmedilmeye çalışılmış kullanım nesnesinin yapısal formu bozulmadan ele alınmıştır. Kameranın bir parçası olan kırmızı renkteki metal parçanın nesnede patlamış olmasını dengelemek için resmin alt kısmında bulunan betona spatula darbesiyle kırmızı bir leke vurularak bir uyum ve denge yaratılmıştır. Çalışmada ele alınan nesne en ince detayına kadar gerçekçi bir yaklaşımla yapılmaya özen gösterilerek, nesnenin anlamı ve yaşanmışlık duygusu irdelenmiştir.

Uygulamanın genel görünümü, nostaljikleşmiş olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu vermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuş. Nesne ile fon

arasında renk zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir nesne olan fotoğraf makinesinin daha açık ve sıcak görüntüsü göze gelir ve bunun sayesinde resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenilen nesne dikkat çeker. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda çizgisel darbeler kullanılarak bir denge ve birliktelik sağlanmıştır. Resme bakıldığında nesnenin lekesel fırça darbeleri yoğun kullanılarak nesnenin formunu yakalamaktadır. Nesnenin biçimsel formu bozulmadan nesnenin orijinal haline sadık kalınarak detayları yapılmıştır.

Uygulamada kullanılan imgenin çevresine düşen güçlü ışık, nesnenin sol tarafına gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki beton ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu ve nesnenin sıcak rengi resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Nesne zamanla kullanılmaya devam ederek daha çok yıpranmaya maruz kalmış, marka isimlerinin fontlarının dökülmesi, nesneye nostaljik hava katmıştır.



Resim 4.12. “Cream Baskül”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.

Resim 4.12: Uygulamaya konu olan, yani imge olarak ele alınan nesne, günümüzde hala manavlarda kullanılmaya devam eden bir basküdür. Çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup resmin odak noktasına yerleştirilmiş nesne bir dikdörtgen yatay yüzey üzerinde resmedilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan nesne tam karşıdan olacak şekilde yerleştirilmiş ve resmin sağ tarafından nesneye ışık uygulandığı görülmektedir. Kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre ve ayrıca üzerinde durduğu beton parçasının, duvardan ayrılması için fonda koyu ton kullanılmıştır. Çalışma yatay biçimde kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, fonu soyutlanmış dinamik spatula lekeleri ile oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resimde derinlik eklenmiş bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarak denge oluşturulmuştur. Uygulamanın fonunda bazı yerlerde gözükken kızıl kahverengi çalışmanın fonuna bir sıcaklık katmıştır. “Resim yapılmaz, yazılır burada; bu yüzden resimde rengin değeri, yazı için mürekkep renginin taşıdığı önemden pek farklı değildir sonuç itibariyle” (Ergüven, 1992: 66) Nesne tasarım olarak yuvarlak yapıya sahip, tartı kısmının yukarıda yatay elips şeklinde ve ağırlık kısmının sol tarafta durması kompozisyon olarak çalışmayı desteklemiştir. Fondaki gri ton değerleri sayesinde resmin açık-koyu ve ön-arka ilişkisi zenginlik kazandırmıştır. Nesne ile birleşen siyah renk bir espas yaratmıştır.

Uygulamanın genel görünümü, nostaljikleşmiş olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu vermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesnenin kendi sıcak sarı rengi ile fonda kullanılmış olan koyu tonların arasında sıcak-soğuk ton zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir tema göze gelir ve bu sayede resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenen nesnenin sıcak renkleri ortaya çıkar. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fondada darbeler kullanılarak bir denge yaratılmıştır. Resme bakıldığında nesnenin üzerindeki lekesel fırça darbeleri yoğun bir şekilde nesnenin formuna göre dinamiklik yaratmaktadır.

Nesnenin sarı ve kahve tonları resme ayrı bir sıcaklık katmış olsa da çalışmanın genelinde soğuk renklerin hakim olduğu görülmektedir. Baskülün göstergesindeki soluk bazen kaybolmuş rakamlar, üzerindeki saydam cam hissi sayesinde nesneye dinamiklik kazandırmıştır. Nesnesin sol tarafında kalan ağırlık kısmı üzerine nesnenin tabak

kısının gölgesi düştüğü için yarı fulü bir şekilde gözükmetedir. Nesnenin tabak kısmında az belli olan italik şekilde yazılmış cümle ve üzerindeki gri lekeler eskimişliğini göstermektedir. Ayrıca çalışmaya bakıldığı zaman sağ tarafta nesnede bulunan sarı tonun da bir spatula lekesi ile sıcak soğuk dengesi yakalanmıştır.

Çalışmanın sağ tarafından gelen ışık, fonun tümüne orantılı ve güçlü olarak yayıldığı görülmektedir. Nesnenin üzerinde bulunduğu zemindeki, soyutlanmış beton ve fondaki tonların uyumu, çalışmayı soğuk ağırlıklı kılmıştır. Baskülün biçimsel formu, resimdeki sert düzeni yumuşatarak dengelenmiştir. Fondaki spatula darbeleri ile soyutlanmış duvarın arasına dikine olacak şekilde çizgisel fırça vuruşlarıyla resimde hareketlilik kazandırılmıştır. Nesne üzerinde çizgisel fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın genelinde fırça vuruşları ile hem nesne de hem de fonda bir uyum sağlanmış ve dengelenmiştir. Nesne zaman içerisinde kullanılmaya devam ederek daha çok yıpranmaya devam etmiş, marka fontlarının dökülmesinin, nesneye daha nostaljik bir durum kattığı görülmektedir.



Resim 4.13. “Dasca Waage Baskül”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2019.

Resim 4.13: Uygulamada kullanılan nesne, günümüzde kasaplarda çok sık karşılaşılamayacağımız ama hala kullanılmaya devam edilen eskimiş halde olan bir basküldür. Çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup nesne resmin odak noktasına yerleştirilmiş ve yıpranmış taş formun üzerinde resmedilmiştir. Uygulamaya bakıldığında resmin tam ortasına dikey bir şekilde yerleştirilmiş bir nesne ve sağ tarafından gelen ışığın nesneyi aydınlattığı görülür. Bu ışığın sayesinde kullanılan nesnenin gölgesi belirgin bir şekilde fonda konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmış olan nesne, çalışmanın tam ortasında konumlandırılmış ve fonu da soyutlanmış spatula lekeleri ile oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte çalışmaya derinlik eklenmiş bu sayede kullanılan nesneyi ön plana çıkaran denge oluşturulmuştur. Biçimsel olarak uzun-

ince dikdörtgen bir yapıya sahip olan nesne kompozisyon olarak çalışmayı desteklemiştir. Adnan Turani biçimi şu şekilde açıklamaktadır;

“Bir şeyin şekli anlamına gelir. Plastik sanatlarda biçim derinlikle yakın ilişkilidir. Buna karşın resim sanatında biçim, bir tablonun tümünün yapı bakımından kuruluşunu ifade eder” (Turani, 1993: 24).

Fondaki gri tonlar sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır. Kullanılan imge fonda bulunan soğuk gri tonlar ile birleşerek bir espas yaratmıştır.

Uygulamanın genel görünümü, nostaljik olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu vermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında sıcak-soğuk ton zıtlığı görülmektedir. Resimde soğuk renklerin hakim olduğu bir tema göze gelir. Bu şekilde önemi vurgulanmak istenilen nesnenin sıcak renkleri ortaya çıkar. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda da darbeler kullanılarak bir denge yaratılmıştır. Bakıldığında nesnenin üzerindeki lekesel fırça darbeleri yoğun olarak denge sağlamaktadır. Nesneye sadık kalınarak, orijinal hali ile birebir detayları yapılmıştır.

Nesnenin gri ve beyaz tonları, rakam göstergesinin altında bulunan birleşim kısmındaki kızıl kahve renk, resime ayrı bir sıcaklık katmış olmasına rağmen çalışmanın genelinde soğuk renklerin hakim olduğu görülmektedir. Baskül'ün göstergesindeki soluklaşan rakamlar sayesinde saydam cam hissi nesneye kazandırılmıştır. Nesnenin üzerindeki gri lekeler nostaljik durumunu yansıtmakta ve bakıldığı zaman nesnenin sol tarafında bulunan sarı tonda etiketin rengi ile fonda bir spatula lekesi ile oluşturulmuş renkle birliktelik sağlanmaktadır. Nesne ve fon arasındaki sıcak soğuk dengesi bu şekilde yakalanmıştır. Çalışmanın fonuna bakılacak olursa en alt katmanda bazen açık bir şekilde kızıl kahverengi görülmektedir.

Nesnenin fon ile yer yer birleşmesi nesneye ayrı bir derinlik katmaktadır. Nesnenin üzerinde bulunan çizgisel fırça darbeleri, nesneye metal görüntüsü kazandırabilmek için kullanılmıştır. Üzerinde bulunan “Dasca Waage” marka yazısının bazen silikleşmesi ve nesnenin alt kısmındaki dikdörtgen yapıda bulunan italik yazıların yarı saydam bir şekilde belli olması nesneye eskimişlik izlenimi vermektedir.

Çalışmanın bütününe orantılı yayılan ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Zemindeki yatay dikdörtgen yüzey ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Baskülün sert köşeli formunun resimdeki yapıyı dengelemesi ve fonda değişken yapıda soyutlanmış duvarın hareketli spatula darbeleri arasına dikey, yatay ve çapraz olarak çizgisel fırça vuruşlarıyla, nesne üzerinde de fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın genelinde hem nesnede hem de fonda bir uyum sağlanmış ve dengelenmiştir. Kullanılmaya devam eden nesne zamanla daha çok yıpranmaya maruz kalmış, marka logosunun fontlarının dökülmesi nesnenin kendisine ayrı bir nostaljik durum katmıştır.



Resim 4.14. “Quevncem Calculatör”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4.14: Uygulama günümüzde dekoratif olarak kullanılmaya devam edilen eskimiş halde olan hesap makinesinin yüzey üzerinde tasarlanması ile oluşturulmuştur.

Çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup resmin tam olarak orta noktasına yerleştirilmiş olan nesne, yatay bir yüzey üzerinde resmedilmiştir. Uygulamada resmin sağ tarafından nesneye ışık uygulandığı görülür ve kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre gölgesi soyutlanarak yapılmış fonda konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı bir kompozisyon şeklinde ele alınmış, tam ortada nostaljik görünüme sahip olan nesne kullanılmıştır. Uygulamanın fonunu spatula lekeleri oluşturmaktadır. Siyah ve beyazın ton skalasıyla birlikte resimde derinlik sağlanmış bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarılarak denge oluşturulmuştur.

Çalışma nostaljik olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu ve önemini göstermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesnedeki koyu yeşil ve kahve tonları ile fon arasında açık-koyu renk zıtlığı görülmektedir. Resimde koyu bir tema görülür ve bu sayede resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenen nesnenin renkleri ortaya çıkar. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda da darbeler kullanılarak bir birliktelik sağlanmıştır. Nesnenin üzerindeki lekesel fırça darbeleri yoğun olarak form yaratmaktadır. Nesnenin üzerindeki marka ve beyaz renkte bulunan etiket ile birlikte nesnenin sağ tarafından gelen ışığın beyazlıklarıyla bir uyum sağlanarak nesneye gerçeklik kazandırılmıştır. Bu sayede gerçekçi bir yaklaşımla nesnenin kendisi çözümlenmiştir. Üzerindeki lekesel darbelere bakılacak olursa nesnenin sert metalden yapılmış olduğunu hissettirmek için değişken şekillerde fırça vuruşları görülmektedir. Üzerindeki dinamik çizgisel fırça darbeleri nesne ile aynı tonlardadır. Bu çizgisel darbeler fonda da kullanılarak çalışmanın bütününde bir uyum yakalanmaya çalışılmıştır. Fondaki gri ton sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazandırmıştır. Kullanılan imge ile bütünleşen siyah renk çalışmada bir espas yaratmıştır. Bu sayede çalışmanın genelinde bir ritim yakalanmaktadır. Turani sanat terimleri sözlüğünde ritimi bu şekilde ele almıştır; “Genel anlamda, bir kompozisyonda farklı unsurların münavebe ile ve belirli aralıklarla birbirini izlemesi” (Turani, 1993: 124).

Nesnenin sağ tarafından gelen ışığın nesnenin üst ön tarafına daha çok etki yaptığı görülmektedir. Metal renkteki yerlerin göze batmaması için ışık gölge oyunları ile nesnenin fona göre çok ön plana çıkmaması sayesinde denge oluşturulmuştur.

Rakamların kırık beyaz tonlarında kullanılması, nesne ile fon arasındaki ışık etkisini yok etmemiştir.

Uygulamanın büyük bir kısmına orantılı yayılan ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Zemindeki yatay dikdörtgen yüzey ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Hesap makinesinin sert köşeli formunun resimdeki yapıyı dengelemesi ve fonda değişken yapıda soyutlanmış duvarın hareketli spatula darbeleri arasına dinamik olarak değişkenlik gösteren çizgisel fırça lekeleri ile uyum sağlanmıştır. Nesne üzerinde de fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın geneli dengelenmiştir. Çalışmanın fonuna bakılacak olursa en alt katmanında kızıl kahverengi görülmektedir.

Nesne zamanla kullanılmaya devam ederek daha çok yıpranmaya başlamış marka isimlerinin fontlarının dökülmesi ona daha nostaljik bir durum katmıştır.



Resim 4.15. “Hootkit Telegraph Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4.15: Uygulama 110x130 cm ölçülerinde olup, resmin odak noktasında yatay yerleştirilmiş nostaljik bir telgraf makinesi yer alır. Bu nesne yatay dikdörtgen bir yüzey üzerindedir. Çalışmada resmin sağ tarafından ışığın nesneye uygulandığı görülür. Bunun sayesinde kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma yatay bir biçimde kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış ve çoğu soyutlanmış spatula lekeleri ile fonu oluşturmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resme derinlik eklenmiş bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkararak denge oluşturulmuştur. Nesnenin kahve ve yeşil tonlarındaki gövde kısmının uzun dikdörtgen kutu formu ile üzerindeki iletken taşıyan metal ampullerinin dikeyliği bir yön zıtlığı yaratmaktadır.

Uygulamada kullanılan nesneye zaman içerisinde yıpranmışlık duygusu verilmiş istenmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile farklı izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında sıcak-soğuk ton zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında nesnenin üzerinde, lekesele fırça darbeleri sayesinde nesnenin yıpranmış görüntüsünü yakalanmaktadır. Nesnenin biçimsel formu bozulmadan orijinal haline sadık kalınarak detayları yapılmıştır. Nesneye sağ taraftan ışık uygulandığı için nesnedeki metal ampullerin üzerine güçlü bir ışık düştüğü görülmektedir. Nesne bu şekilde fondan ayrılmış ve ön plana çıkmıştır.

Çalışmanın geneline eşit bir şekilde yayılan ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü bir etki yaratmıştır. Nesnenin üzerine, çevresine düşen bu güçlü ışık, nesnenin çevresinde gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki dikdörtgen form ve fonda bulunan soğuk renkler ve nesnenin koyu tonları resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Nesnenin sol üst kısmında onun rengi ile aynı şekilde spatula darbesi ile fon ve nesne arasında ilişki sağlanmıştır.

Nesne kullanılmaya devam edilerek daha çok yıpranmaya başlamış ve bu durum onun daha nostaljik bir görünüm kazanmasına neden olmuştur. Fonda ki gri ton değerleri sayesinde çalışmadaki açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır. Nesne ile birleşen siyah renk bir espas yaratmıştır.



Resim 4.16. “Eumic Roller Film Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4.16: Uygulama eski sinema salonlarında kullanılan ve günümüzde ise kullanılmaya devam edilen eskimiş halde olan bir film makinesinden yola çıkılarak yapılmıştır. Çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup tam karşıdan olacak şekilde resmin odak noktasına yerleştirilmiş bir sinema sunum nesnesinden oluşmuştur. Resmin sağ tarafından gelen bir ışığın varlığı görülür. Bunun sayesinde kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı bir kompozisyon şeklinde ele alınmış, spatula lekeleri ile fonu oluşturmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resime derinlik eklenmiş bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarak dinamik bir yapı oluşturulmuştur.

Uygulamanın genel görünümünün nostaljikleşmiş olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu verecek şekilde yansıtıldığı görülmektedir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında açık-koyu zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir ton hakimiyeti göze gelir ve bu sayede resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenen nesnenin açık tonları ortaya çıkar. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda da darbeler kullanılarak bir denge ve birliktelik yaratılmıştır. Nesnenin formu bozulmadan orijinal haline sadık kalınarak detayları yapılmıştır. Nesnenin yuvarlak şeklindeki makara sistemi ve sağ tarafındaki sağ çaprazda doğru çıkmış aparatın her ne kadar birbirlerine zıt formlar olsa da çalışmaya hareketlilik katmıştır. Üzerindeki lekesele biçimlendirmeler her ne kadar orijinal haline sadık bir şekilde yapılmış olsa da özgün bir ifadenin olduğu gözükmemektedir. Bu durum, nesnenin üzerindeki çizgisel fırça darbelerinden de anlaşılabilir. Fırça vuruşları nesneye ayrı bir dinamizm kazandırmış ve bu tür çizgiselliği desteklemek için fonda da kullanılan hareketli spatula darbelerinin ters yönde keskin, çizgisel fırça vuruşlarıyla, çalışmanın genelinde bir bütünlük kazandırmıştır.

Nesnenin üzerinde bulunan mor renkli düğme tek başına resme bir sıcaklık katmış bu durum resmin sol üst köşesine bir spatula lekesi ile atılan renkle desteklenmiştir. Çalışmanın fonunun en alt katmanında kırmızı kahverengi görülmektedir. Tasarım nesnesinin dikdörtgen yapıya sahip olup makara kısmının sol tarafta asılı durması, kompozisyon olarak çalışmayı destekler niteliktedir. Fondaki gri tonlar sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır.

Çalışmanın bütününe orantılı yayılan ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerine, çevresine düşen bu güçlü ışık, onun çevresinde gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki dikdörtgen yüzey ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu resimde nötr bir armoni oluşturmuştur. Film makinesinin sert köşeleri ve makaranın yuvarlak formunun resimdeki yapıyı dengelemesi ve fonda değişken yapıda spatula darbeleri ile soyutlanmış duvarın hareketli spatula darbelerinin arasına dikine olarak değişkenlik gösteren çizgisel fırça vuruşlarıyla, nesne üzerinde de fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın genelinde uyum sağlanmış ve dengelenmiştir.



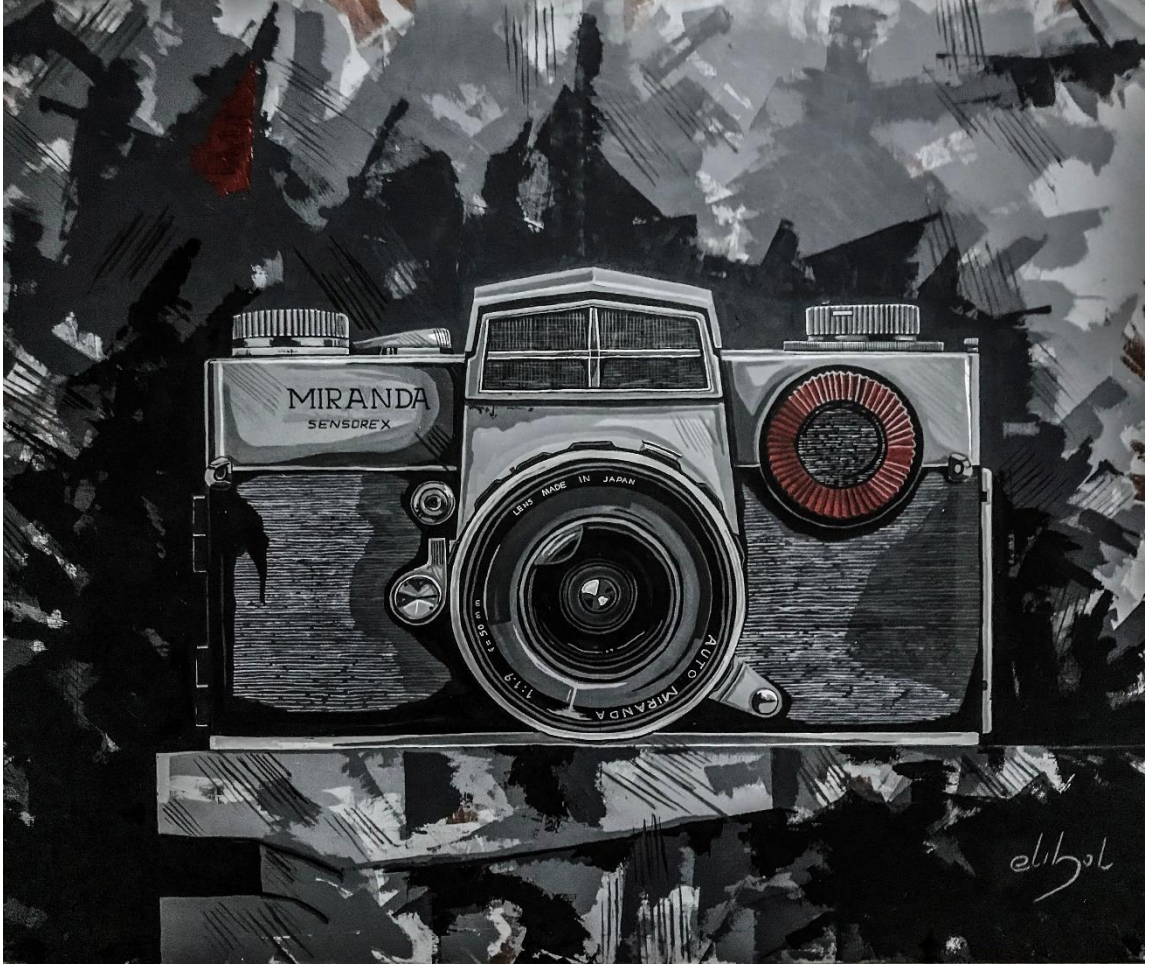
Resim 4.17. “Crosley Pickup”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4.17: Günümüzde hala nostaljik amaçlı kullanılmaya devam edilen eskimiş halde olan pikap çalışmanın ana imgesidir. Çalışma 110x130 cm ölçülerinde tuval üzerine yağlı boya olup resmin odak noktasına yerleştirilmiş nesne yatay bir dikdörtgen form üzerinde resmedilmiştir. Resmin sağ tarafından gelen ışığın nesneye uygulandığı daha doğrusu nesneyi şekillendirdiği görülür. Kullanılan nesnenin şekline göre gölgesi konumlandırılmıştır. Uygulama kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, çalışmanın geneli ve fonu dinamik spatula lekeleri ile oluşturulmuştur. Gri tonlarla resimde derinlik sağlanmış, bu sebep ile kullanılan nesne ön plana çıkartılarak denge oluşturulmuştur. Turani dengeyi şu şekilde betimlemiştir; “Plastik sanatlarda kullanılan unsurların kompozisyon bakımından birbirlerini tartacak biçimde düzenlemelerine denir” (Turani, 1993: 34). Tasarım olarak dikdörtgen yapıya sahip olan nesnenin kapak kısmının açık durması kompozisyonu zenginleştirecek niteliktedir. Fondaki gri tonlar çalışmaya açık-

koyu ilişkisi bağlamında derinlik kazandırmıştır. Çalışmada, siyah renk ile nesne kaynaşarak güçlü bir ön-arka plan ilişkisi sağlanmıştır.

Uygulamanın genel görünümü nostaljik metal nesnenin zaman içerisinde deforme duygusunu yansıtmak sebebi ile resmedilmiştir. Arka yüzeyde sert spatula vuruşları ile çeşitli açık-koyu derecesiyle çizgisel fırça izleri oluşturulmuş, nesne ile fon arasında sıcak-soğuk zıtlığı sağlamaya çalışılmıştır. Çalışmaya bakıldığında koyu bir renk hakimiyeti dikkat çeker. Resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenen nesnenin sıcak renkleri ortaya çıkar. Nesnenin üzerinde çizgisel fırça lekeleri kullanılarak aynı zamanda fondaki çizgi değerleriyle denge sağlanmıştır. Resme bakıldığında nesnenin üzerindeki lekesel fırça darbeleri yoğun olarak hissedilmektedir. Nesnenin formu deformasyona uğramadan, orijinal haline sadık kalınarak detayları ele alınarak yapılmıştır. Resmedilmiş olan pickup'ın üst kapak kısmının dikine bir şekilde açılmış ve bakış açısının tam karşıdan olması, oynatılan plak diskinin elips formunun ortaya çıkması için ışık gölge oyunları ile kontrastlık yaratılmıştır. Nesnenin üzerinde bulunan ayrıntılar altın sarısı renginde çizgisel dokular işlenerek metal yapının, resmin genel ton hakimiyetinden ayrılması sağlamıştır. Pickup, üst kısımdan güçlü ışık aldığı için ön plana çıkmaktadır. Pickup'ın disk oynatma iğnesinin uçunda kullanılan kırmızı renk ile güçlü bir ayırıcı etki göze çarpmaktadır. Çalışmanın genelinde olan ton soğukluğu, sol üst tarafta kırmızı bir spatula vuruşu ile fonun üzerinde kullanılıp desteklenmiştir.

Çalışmanın bütününe sağ taraftan orantılı yayılan güçlü ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerine ve çevresine düşen bu güçlü ışık gölgenin sola meyilli düşmesini sağlamaktadır. Zemindeki dikdörtgen form ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu nesnenin sıcak renk hakimiyetine soğuk ağırlıklı görünüm katmaktadır. Pickup'ın sert köşeli yapısının resimdeki bütünlüğü dengelemesi ve fonda değişken, dinamik, güçlü spatula darbeleri ile soyutlanmış duvarın, hareketli spatula darbelerinin üzerine dikine olacak şekilde değişkenlik gösteren çizgisel fırça vuruşları kullanılmıştır. Nesne üzerinde de fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın genelinde fırça vuruşları, nesne ile birlikte fonda bir uyum yakalanmış ve dengelenmiştir. Çalışmanın fonuna bakıldığı zaman en alt katmanında bazı yerlerde net bir şekilde kızıl kahverengi görülmektedir.



Resim 4.18. “Miranda Camera Machine”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4.18: Uygulamaya konu olan nesne, zamanımızda kullanılmaya devam edilen eskimiş haldeki nostaljik değere sahip bir fotoğraf makinesidir. Çalışma 110x130 cm boyutlarında olup nesne yatay bir şekilde tam cepheden yüzeyin tam ortasına yerleştirilmiş ve taş görüntüsündeki biçim üzerinde gösterilmiştir. Turani sanat sözlüğünde cepheyi bu şekilde açıklamamaktadır; “Bir binanın caddeye bakan yüzü. Binanın yanlarına yan cephe, arkasına arka cephe denir” (Turani, 1993: 28). Resmin sağ üst tarafından ışığın nesneye uygulandığı görülür. Bu sayede kullanılan nesnenin yapısına göre gölgesi sol tarafa doğru konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı bir kompozisyon şeklinde ele alınmış, spatula vuruşları ile fonun büyük bir kısmı oluşturulmuştur. Gri renklerin ortaya çıkarmış olduğu ton skalasıyla birlikte resme ön-arka ilişkisi eklenmiş, kullanılan imge ön plana çıkarılarak hareketli bir yapı oluşturulmuştur.

Çalışmada gri renklerin hakim olduğu görülmektedir. Kamera'nın metal kısımları sert geçişler ile oldukça iyi yansıtılmış, mercek kısmının saf ve sade olması cam hissini yansıtmıştır. Nesnenin genelinde bulunan yatay ve sıkı olan ince çizgiler nesneye hareketlilik kazandırarak onun kendi içerisinde bulunan formlarını desteklemiştir. Nesnenin kendisinde bulunan kırmızı yuvarlak mod, ayarlama tuşunun rengi, çalışmada nesneye ayrı bir sıcaklık katmıştır. Bunu desteklemek için de çalışmada nesnenin sol üst kısmına aynı tonda bir spatul darbesi ile işlenmiştir.

Uygulamanın genel görünümü eskimiş durumda olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu göstermek nedeniyle resmedilmiştir. Fonda değişkenlik gösteren boyutlarda spatula darbeleri ile aynı renklerde çizgisel fırça vuruşlarıyla birlikte izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında açık-koyu renk zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir ton hakimiyeti göze çarpar. Fotoğrafi çekilen ve önemi vurgulanmak istenilen nesnenin soğuk tonları ortaya çıkmaktadır. Kullanılan imgenin üzerindeki ışık-gölge etkileri ile çizgisel işlemlerle birlikte fonda da spatula darbeler kullanılarak bir devinim oluşturulmuştur. Çalışmaya bakıldığı zaman nesnenin lekesele fırça darbeleri dengeli bir ahenk sağlayarak düzen yakalamaktadır. Nesnenin estetik formu bozulmadan biçimine sadık kalınarak detaylandırılmıştır. Fotoğraf makinesi zamanla eskimeye maruz kalarak belirgin bir biçimde yıpranmaya başlamış, marka işlemlerinin dökülmesi sayesinde nesneye nostaljik bir etki katmıştır. Uygulamanın fonuna bakıldığında en alt yüzeyinde kızıl kahverenginin hakimiyeti, gri tonlardan dolayı etkisini kaybetmiştir. İmgenin dikdörtgen formda oluşu çalışmanın kompozisyonuna denge sağlamaktadır. Fondaki siyah-beyaz spatula izleri sayesinde uygulamada açık-koyu ilişkisine resimsel bir arayışla derinlik kazandırılmıştır. Siyah renk, nesne ile birleştiğinde çalışmanın bütününe orantılı bir düzende yayılarak espas etkisi yakalamıştır.

Zemindeki yatay dikdörtgen yapının ve fonda bulunan soğuk tonların dengesi, nesnenin metal görünümünün resmi soğuk ağırlıklı kılmasını sağlamaktadır. Kamera'nın dikdörtgen yapısının resimdeki yapıyı dengelemesi ve fonda değişkenlik gösteren spatula darbeleri ile soyutlanmış olması, duvarın hareketlenmesine yardımcı olmuştur.



Resim 4.19. “Ocgonic Radio”, 110 cm x 130 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.19: Uygulamaya konu olarak ele alınan nesne günümüzde hala evlerde kullanılmaya devam eden antika bir radyodur. Bu çalışma 110x130 cm ölçülerinde olup resmin odak noktasına yerleştirilmiş nesne bir dikdörtgen yatay yüzey üzerinde resmedilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan nesne tam karşıdan olacak şekilde yerleştirilmiş ve resmin sağ tarafından nesneye ışık uygulanmıştır. Kullanılan nesnenin biçimsel şekline göre ve ayrıca üzerinde durduğu beton parçasının, duvardan ayrılması için gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, fonu soyutlanmış dinamik spatula lekeleri ile oluşturulmuştur. Fonda siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resimde bir derinlik sağlanmış bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkartılarak güçlü bir espas oluşturulmuştur. Uygulamanın fonunda bazı yerlerde gözükken kızıl kahverengi çalışmanın fonuna bir sıcaklık katmıştır. Nesne tasarım olarak dikdörtgen ve yuvarlak kıvrımlara sahip, üzerinde bulunan ızgara

şeklindeki şeritlerin çapraz yönleri kompozisyon olarak çalışmaya hareketlilik katmıştır. Radyonun yuvarlak formdaki tuşları ise boyut kazandırarak desteklemiştir. Fondaki gri değerler sayesinde açık-koyu ilişkisi yüzeye derinlik kazandırmıştır. Nesne ile birleşen siyah renk bir espas yaratmıştır. “Resimde belirtilecek önemli yerlerin açık-koyu lekeler zıtlığı içinde anlatımı, ışık-gölge de aynı anlamda kullanır” (Turani, 1993: 7).

Çalışmanın genel görünümü, nostaljikleşmiş olan nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu vermek amacıyla resmedilmiştir. Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında sıcak-soğuk ton zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında açık bir nesne olan radyonun daha koyu ve daha soğuk bir fon üzerindeki görüntüsü resmedilmiştir. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fondada lekesele darbeler kullanılarak bir denge ve uyum yaratılmıştır.

Nesnenin mavi ve kahve tonları resme ayrı bir sıcaklık katmış olsa da çalışmanın genelinde soğuk renklerin hakim olduğu gözüküyor. Radyonun frekans göstergesindeki soluk ve bazen kaybolmuş rakamlar ile yazılar, üzerindeki saydam cam hissi sayesinde nesneye dinamizm kazandırmıştır. İmgenin gösterge kısmında boyut itibarıyla az belirginlik gösteren italik yazılmış kelimeler ve üzerindeki gri lekeler sayesinde eskimişliğini göstermekte ayrıca nesnenin ortasında bulunan kahverengi ince sütunlar ve sıcak-soğuk tonlar sayesinde nesnedeki estetik özellikler belirginlik kazanmaktadır.

Çalışmanın sağ tarafından gelen ışık, fonun bütününe orantılı ve güçlü olacak şekilde yayılım sağlamaktadır. Nesnenin üzerinde bulunduğu zemin, soyutlanmış beton ve fondaki tonların uyumu çalışmayı soğuk ağırlıklı kılmıştır. Radyonun formu, resimdeki sert düzeni yumuşatarak dengelemiştir. Nesnenin üzerinde bulunduğu beton yüzey hareketli spatula darbeleriyle birlikte zeminle birliktelik sağlamaktadır. Nesne üzerinde çizgisel fırça darbeleri kullanılarak çalışmanın genelinde fırça vuruşları ile hem nesne hem de fonda bir uyum sağlanmış niteliktedir.



Resim 4.20. “Retro Pla Phone”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2020.

Resim 4. 20: Günümüzde antikacılar tarafından satılmakta olup, raf dekoru olarak kullanılan eskimiş halde olan antika telefon makinesi bu çalışmada ele alınan temel nesnedir. Antika kelimesini Adnan Turani sanat terimleri sözlüğünde bu şekilde betimlemektedir; “Bu kelime yalnız eski olan eşyaları tanımlar. Antikanın antik eserlerle hiçbir ilişkisi yoktur, karıştırılmamalıdır” (Turani, 1993: 13). Uygulama 80x100 cm ölçülerinde resmin tam ortasına denk gelecek şekilde dikey konumda yerleştirilmiş telefon makinesi ve yatay bir dikdörtgen form üzerinde resmedilmiştir. Resim incelendiğinde resmin sağ tarafından ışığın imgeye sert bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Bu nedenle kullanılan nesnenin şekline göre uygulamada sol tarafa gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, çalışmanın bütünü soyutlanmış spatula lekeleri ile fonunu oluşturmaktadır. Siyah ve beyazın karışmasıyla ortaya çıkan renk skalası ile birlikte resimde derinlik sağlanmıştır. Bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarılarak denge oluşturulmuştur. Nesne yapısal

olarak dikdörtgen görünümüne sahip olup ahize kısmının sol tarafta asılı durması kompozisyon olarak çalışmayı dengelemektedir. Fondaki gri renk tonları sayesinde resimde açık-koyu ilişkisi derinlik oluşturmaktadır. Nesne ile birleşen siyah renk resmin tamamında dengeli bir şekilde görülmektedir.

Uygulamanın genel görünümü nostaljik durumda olup nesnenin zaman içerisinde yıpranmışlık duygusunu yansıtmak amacıyla resmedilmiştir. Fonda spatula darbelerinin boyutları ve hareketleri değişken yapıda kullanılarak, çeşitli tonlarda dikine çizgisel fırça vuruşları ile lekeler oluşturulmuştur. Yapılan çalışmaya bakıldığında koyu bir tema göze çarpmakta ve bu sayede resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenilen nesnenin, üzerindeki detayların sıcak renkleri ortaya çıkmaktadır. Nesnenin üzerinde bulunan çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda aynı düzende fırça vuruşları kullanılarak bir denge yaratılmıştır. Nesnenin üzerindeki lekesele fırça darbeleri yoğun olarak göze gelmektedir. Kullanılan nesnenin formu bozulmadan genel görünümü değiştirilmeden detayları yapılmıştır. Nesnenin üzerinde yuvarlak formdaki çevirme tuşu kısmında bulunan kırmızılık, nesneye belirgin bir sıcaklık katmıştır. Bu kırmızılığı desteklemek amacıyla çalışmanın fonuna da aynı kırmızı renkte dinamik bir spatula darbesi kullanılmıştır.

Resmin bütününe yayılan ışık, nesnenin üzerinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerinde ve çevresinde bulunan güçlü ışığın etkisi sebebi ile nesnenin çevresine gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zeminde bulunan dikdörtgen yapı ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu ve nesnenin tonları resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Telefonun sert köşeli şekli resimdeki yapıyı dengelemesiyle birlikte fonda değişken yapıda bulunan spatula darbeleri ile soyutlanan duvarın değişken biçimde olan spatula darbelerinin arasına dikine olarak çizgisel fırça vuruşları kullanılmıştır. Hem nesne üzerinde hem de fonda fırça darbeleri kullanıldığı için çalışmanın genelinde denge sağlanmıştır.



Resim 4.21. “Akai Voice Record Machine”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.21: Çalışma 80x100 cm ölçülerinde olup resmin odak noktasına dikey yerleştirilmiş bir nostaljik görünümdeki ses kayıt cihazı ve yatay biçimdeki dikdörtgen zeminden oluşmaktadır. Resmin sağ tarafından ışık nesneye yansımaktadır. Bu sayede kullanılan nesnenin formuna göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, çoğu soyutlanmış spatula lekeleri ile fonu oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalası ile birlikte resimde derinlik eklenmiş bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkarak denge oluşturulmuştur.

Uygulamanın görünümü zamanla yıpranmaya yüz tuttuğu için nostaljik bir yapıda ele alınarak resmedilmiştir. Fondaki devinim etkisini yansıtan spatula darbeleri ve çeşitli tonlar yardımıyla çizgisel fırça vuruşları oluşturulmuştur. Nesne ile fon üzerinde açık-

koyu renk kontrastlığı ağırlıklı olarak görülmektedir. Nesnenin üzerinde kullanılan çizgisel fırça lekeleri ve fondaki spatula darbeleri ile dengeli bir görünüm sağlanmıştır. Nesnenin estetiği bozulmadan kendi bütünlüğünde kalmamak şeklinde detayları yapılmıştır. Nesnenin yüzeyinde bulunan ışıklı göstergelerin çalıştığını yansıtan açık kahverengi ile vurgulandığı görülmektedir. Nesnenin bazı kısımlarında açık kahverengi kullanılmış ve bütününe denge sağlaması için fonda gri tonların arasına spontane olacak şekilde aynı tonda dinamik bir spatula darbesi kullanılmıştır. Turani spatula lekesini bu şekilde açıklamaktadır; “Resimde boya ezmek ya da tuvale boya sürmek için kullanılan ucu çelik ve sapı tahta olan bir alet. Yalnız spatula ile yapılmış resimlerde vardır” (Turani, 1993: 135).

Çalışmanın geneline orantılı yayılan ışık, nesne ve fon üzerinde güçlü şekilde görülmektedir. Nesnenin üzerine düşen güçlü ışık, nesnenin gölgesinin arkasına düşmesini sağlamıştır. Zemindeki yatay biçimdeki dikdörtgen yapının ve fonda kullanılan soğuk renklerin dengesi ile birlikte nesnenin üzerinde görülen renklerin hakimiyeti uygulamaya sıcaklık katmıştır. Ses kayıt makinesinin köşeli ve yuvarlak yapıya sahip olmasından dolayı dengeyi yakalamak için fonda dinamik spatula darbeleri ile soyutlanmış duvarın, hareketli spatula izlerinin arasına dikey yapıda değişkenlik gösteren çizgisel fırça vuruşları kullanılmıştır. Aynı zamanda nesne üzerinde fırça darbeleri hakim olduğu için çalışmanın genelinde ahenk yakalanmış ve dengelenmiştir. Nesnenin marka isimlerinin zamanla eskimeye yüz tutmasından dolayı nesnenin nostaljik bir etkiye sahip olduğu ve estetik bir görünüm kazandığı gözükmemektedir. Tasarımsal olarak dikdörtgen bir yapıya sahip olup nesne, yuvarlak formdaki makaraların üst kısımda yerleşmiş olması kompozisyon açısından çalışmayı zenginleştirmiştir. Fondaki çeşitli gri renkleri sayesinde açık-koyu ilişkisi uygulamaya boyut kazandırmıştır. Nesne ile birleşen koyu ton, resmin geneline uygun bir derinlik sağlamıştır.



Resim 4.22. “Dijital Desk Clock”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.22: Yapılmış olan uygulama 80x100 cm ölçülerinde olup, tam orta noktaya yerleştirilmiş eskimiş haldeki masa saati ve soyutlanmış dikdörtgen beton görüntüsü olarak kompoze edilmiştir. Uygulamada resmin sağ tarafından gelen ışığın nesneye doğru uygulandığı görülür. Nesnenin formuna göre sol tarafına düşecek şekilde gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma yatay biçimde kapalı kompozisyon şeklinde ele alınırken kullanılan nesne ise dikey olarak yerleştirilmiştir. Çalışmanın fon kısmının büyük bölümünün soyutlanmış spatula lekeleri ile birlikte oluşturulduğu görülmektedir. Siyah ağırlıklı olarak ve beyazın karıştırılması sonucunda ortaya çıkan ton skalası ile resimde derinlik kazandırılmış ve bu sayede kullanılan nesne net bir görünüme kavuşturularak resimde denge oluşturulmuştur.

Çalışmaya bakıldığında ise nostaljikleşmiş durumda olan nesnenin zaman içerisinde eskimişlik görüntüsünü yansıtmaya düşüncesiyle resmedilmiştir. Resmin arka

yüzeyinde dengeli boyutlarda spatula darbeleri ile birlikte çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları sayesinde izler kullanılmıştır. Nesne ile fon arasında sıcak-soğuk renk zıtlığı net bir biçimde görülmektedir. Resme bakıldığında koyu bir tema göz önüne gelir ve bu sebeple önemi vurgulanmak istenilen imgenin tonları açık tonda kendini göstermektedir. Adnan Turani sanat terimleri sözlüğünde tonu yorumlamıştır;

“Bir rengin çeşitleri. Aynı aileden olduğu halde bir başka nüansı yapılamayan renklere o rengin tonları denir. Prusya mavisi, kobalt mavisi; ultramarin gibi, ya da kırmızı ailesinden, vermillion, karmen, sinabr vb. gibi” (Turani, 1993: 145).

Nesnenin üzerindeki çizgisel ve keskin kalın boyuttaki fırça lekeleriyle birlikte fonda kullanılan darbeler sayesinde resimde denge yaratılmıştır. İmgeye bakıldığında üzerinde bulunmakta olan yoğun lekesel fırça darbeleri onun formunu yansıtmaktadır. Nesnenin biçimi bozulmadan orijinal haline sadık kalınarak işlenmiştir. Nesne sert metal malzemeden yapıldığından dolayı kullanılmış olan lekesel üslup çalışmanın içerisinde nesneyi fondan ayırarak ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Nesnenin orijinalinde olduğu gibi beyaz renk ile yapılmış gösterge rakamları, çalışmanın bütününe bakıldığında nesnenin sağ tarafından üzerine düşen ışık kaynağı ile desteklenir niteliktedir. Resimdeki imge biçim olarak, üst üste farklı boyutlarda dikdörtgen yapıya sahip olmakta ve alarm tuşunun sol tarafta bulunması çalışmanın kompozisyonunu desteklemektedir. Fondaki gri tonların kullanılmasından dolayı açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır. Nesnenin çevresinde kullanılan siyah renk formun daha belirginleşmesine sebep olmuş ve tuş kısmıyla kaynaşarak bir espas yaratmıştır.

Çalışmaya orantılı yayılan ışık, nesnenin üst kısmında ve fonunda güçlü olacak şekilde görülmektedir. Nesnenin üzerine düşen bu güçlü ışık, nesnenin çevresine gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki dikdörtgen yapı ve fonda bulunan soğuk tonların uyumu ile birlikte nesnenin kahverengi renkleriyle, resimde soğuk görünüm ağırlıklı kılınmaktadır. Mekanik saatin yumuşak köşeli formunun resimdeki yoğunluğu dengelemesi sağlanmış, fonda sabit düzende olmayan spatula darbeleri ile tezatlık yaratılmıştır.



Resim 4.23. “Mamiya C330 Camera”, 80 cm x 100 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.23: Uygulama 80x100 cm ölçülerinde olup, ele alınan kamera imgesi zeminine yerleştirilen eskimiş yatay formun üzerinde resmedilmiştir. Uygulamann görüntüsü, deformasyon sonucu ile eskimiş olan nesnenin zamana bağlı kalarak çeşitli durumlar içerisinde oluşturduğu yıpranmışlık duygusunu öne çıkarmak amacı ile resmedilmiştir. Fonda kullanılan spatula darbeleri, açık-koyu ilişkisi sağlamak amacıyla aynı tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile birlikte resimde hareketlilik sağlanmaktadır. Nesne ile fon arasında sert geçişlere sahip kontrastlık görülmektedir. Resmin genel hatlarında koyu bir tema kullanılmasının nedeni ise önemi vurgulanmak istenilen nesnenin renklerini ortaya çıkartmak içindir. Uygulamaya bakıldığında lekesel fırça darbeleri yoğun olarak görülmektedir. Nesnenin biçimi bozulmadan doğal görüntüsüne sadık kalınarak detayları işlenmiştir.

Çalışmanın sağ tarafından gelen ışığın nesneye uygulanmış olduğu görülmektedir. Bu sayede nesnenin formuna bakıldığında gölge resmin sol tarafına yerleştirilmiştir. Uygulama kapalı kompozisyon şeklinde ele alınmış, spatula yardımı ile soyutlanmış lekese fon oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın ahengi ile ortaya çıkan ton derecelendirmesi resimde derinlik etkisi yaratarak nesne ön plana çıkartılmıştır. Kameranın odak noktasında büyük yuvarlak üst tarafında ise daha küçük bir mercekle olması nesnenin sert yapısına bir dinamiklik kazandırmıştır. Metal parçaların yoğun olduğu ve üzerindeki ışık etkilerinin genele yayıldığı görülmektedir. Kamerada bulunan koyu kahverengi ayrıntıların desteklemesi için çalışmada nesnenin sol üst tarafına denk gelecek şekilde fonun üzerine aynı tonda dinamik spatula lekeli vurulmuştur.

Nesne dikdörtgen görünümde olup ayar tuşlarının sol ve sağ alt taraflarda bulunması kompozisyon olarak çalışmayı desteklemiştir. Çalışmanın yüzeyindeki gri tonlar ön-arka ilişkisine derinlik kazandırmıştır.

Resimde yoğun olarak orantılı yayılan ışık, nesnede ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerine düşen bu güçlü ışık sayesinde nesnenin çevresine belirgin bir şekilde gölgesinin düşmesini sağlamıştır. Zeminde görülen dikdörtgen biçim ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. Kameranın sert köşeli formda olması resimdeki yapıyı dengelemiştir. Nesne zamanla kullanılmaya devam ederek daha çok eskimeye başlamış ve üzerindeki metal parçaların soyulması nesneye eski bir görünüm kazandırmaktadır.



Resim 4.24. “Railway Hand Headlight”, 65 cm x 81 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.24: Çalışmada ele alınan imge, günümüzde tren istasyonlarında kullanılsa da el lambası olarak eskimeye yüz bulmuş nostaljik nesne statüsündedir. Uygulama 65x81 cm ölçülerinde olup resim ortasına yerleştirilmiş nesne ve bir yıpranmış yatay betonun kompozisinden oluşmaktadır. Çalışmada ışığın, resmin sağ tarafından geldiği ve nesneye uygulandığı görülür. Bu bağlamda kullanılan nesnenin formuna göre gölgesi konumlandırılmıştır. Çalışma kapalı kompozisyon olarak ele alınmıştır. Çalışmanın geneli soyutlanmış spatula lekeleri ile oluşturulmuştur. Siyah-beyaz renklerin birleşmesi ile ton skalası halinde resimde derinlik sağlanmış ve el lambası ön plana çıkartılarak denge sağlanmıştır.

Uygulamanın genel yapısına yayılan orantılı ışık, nesnenin üzerinde ve fonun etrafında etkisini keskin şekilde göstermektedir. El lambasının üst kısmına düşen ışık nesnenin belli bölümlerinin net görünmesini sağlamış ve bu sayede gölgenin, nesnenin

arka tarafına yayıldığı gözlemlenmektedir. Zeminde görülen dikdörtgen yapıdaki formun üzerinde bulunan soğuk renklerin ahenkli görüntüsü nesne ile birlikte resmi soğuk ağırlıklı kılmıştır. El lambasının keskin formunun ve net görüntüsünün resimdeki yapıyı dengelemesi için fonda farklı yapılardaki spatula darbeleriyle soyutlanmış yüzey oluşturulmuştur. Devinin duygusunu kaybetmeden spatula lekelerinin arasına dikey yönlerde çizgisel fırça vuruşlarıyla hem nesne üzerinde hem de fonda uyum yakalanmıştır. Nesne üzerinde bulunan marka isminin fontları, yıpranmadan dolayı nesnenin nostaljik görünümünün artmasını sağlamıştır. Yazı fontlarının kırmızı renkte uygulanması resimdeki dinamik görünümü etkilemiş ve gri yoğunluktaki fonun üzerine kırmızı spatula lekesi yerleştirilerek zenginlik sağlanmıştır.

Resmin genel yapısı, nostaljik olan nesnenin yıpranmışlık etkisini yansıtmak için resmedilmiştir. Fonda siyah-beyaz ton hakimiyeti sağlanarak hareketli spatula darbeleri ile çizgisel fırça izleri oluşturulmuştur. Nesnenin üzerine uygulanan krem renk, formun ön plana çıkmasını sağlamıştır. Nesnede bulunan gri ve krem renklerin fırça lekeleriyle birlikte fonda gri renklerdeki sert spatula lekelerinin bir arada kullanılmasıyla resimde denge sağlanmaktadır. Resmin genelinde nesneyi hedef alan lekesel fırça izlerinin yoğunluğu sayesinde resmedilmek ve önemi vurgulanmak istenen nesnenin sıcak renkleri ortaya çıkar. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda da darbeler kullanılarak bir denge yaratılmıştır. Nesnenin formu öz yapısından ayrılmadan ele alınacak şekilde özen gösterilerek detaylandırılmıştır.

Uygulamadaki imge olan el lambası tasarım olarak kare yapıya sahip olan ve ayarlama tuşlarının sol-sağ alt tarafta olması kompozisyon açısından çalışmayı destekler niteliktedir. Fondaki siyah-beyaz tonlar sayesinde zıtlıklar derinlik kazandırmıştır. Nesne ile iç içe geçmiş siyah renk, çalışmaya hareketlilik ve boyut kazandırmıştır.



Resim 4.25. “Standart Sr-D210 Pocket Radio”, 65 cm x 81 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2021.

Resim 4.25: Boyutu 65x81 cm ölçülerinde ve resmin merkezine yerleştirilmiş olan radyo, eskimiş yatay düzlem üzerinde ele alınmıştır. Çalışmada ışığın nesneye sağ tarafından geldiği görülmektedir. Nesnenin yapısına göre gölgesi düzenlenerek konumlandırılmıştır. Uygulamanın kompozisyonu kapalı bir şekilde ele alınmış, çalışmanın çoğu soyutlanmış spatula lekeleri ile fonu oluşturulmuştur. Siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan ton skalasıyla birlikte resimde bir derinlik sağlanmıştır. Bu sayede kullanılan nesne ön plana çıkartılarak zengin bir espas oluşturulmuştur. Resimdeki ana imge olan radyonun, tasarım olarak dikdörtgen bir yapıya sahip olup çalışmada dikey durması biçimsel olarak çalışmayı destekler niteliktedir. Fondaki gri değerler sayesinde açık-koyu ilişkisi derinlik kazanmıştır. Nesnenin turuncu rengi, fondaki soğuklukla her ne kadar zıt olsa da çalışmanın kendisine sıcaklık katmıştır. Turani sanat sözlüğünde rengi şu şekilde betimlemektedir;

“Plastik sanatlardan resimde esas öğedir. Plastik sanatlarda renk derinlik anlamı kazandırılarak kullanılır. Renklere, birbirleri ile karıştırılarak istenilen yere uyan bir değer-ton kazandırılır. Eğer renkler ara tonlu ise, o takdirde oylum duygusu uyandıran renk değerleri ortaya çıkar. Bir renk diğer renklerle uyuşmuyorsa bağırıcı etkiler, uyuşuyorsa rahat etkiler uyandırır. Renkler saf değerleri ile duygusal bir etki yaratırlar. Bu etki, plastisitesi olan tonlu renklerin etkisinden başkadır. Plastik renkler etki bakımından etrafi ile uyuşum halinde ve bir biçimin etrafında armonik olarak değerlendirilmiştir. Bu bakımdan renk satılaşmayı; valörlü renkler ise hacmi gösterir. Renklerin insanda uyandırdıkları derinlik etkisi yüzünden sanatçılar renk perspektifine önem verirler. Bizde resim boyaları ithal malı olduklarından ressamlarımız daha çok Batı dillerindeki renk adlarını kullanmaktadır” (Turani, 1993: 121).

Fonda hareketli spatula darbeleri ve çeşitli tonlarda çizgisel fırça vuruşları ile izler oluşturulmuştur. Nesne ile fon arasında hem ton hem de sıcak-soğuk zıtlığı görülmektedir. Resme bakıldığında açık bir nesne olan radyonun daha koyu ve daha soğuk fon üzerindeki görüntüsü resmedilmiştir. Nesnenin üzerindeki çizgisel fırça lekeleriyle birlikte fonda çizgisel darbeler kullanılarak bir denge ve birliktelik yaratılmıştır. Nesnenin formu bozulmadan gerçekliğinin dışına çıkmadan işlenen detayları, yüzeyin üzerine işlenmiştir. Resimdeki radyonun üzerindeki kendi markası, etiketi ve yıpranmakta olan yazıları ile resme eskimiş, nostaljik duygusu katmaktadır. Radyonun sağ üst tarafında tam daire formundaki frekans ayarlama göstergesi soğuk metal ve üzerinde bulunan saydam plastik müdahale nesneyi yüzeyinden ayrılarak yazıları ile birlikte imgeye hacim kazandırıyor.

Çalışmamın geneline fazla bir şekilde yayılan ışık, nesnenin çevresinde ve fonda güçlü olarak görülmektedir. Nesnenin üzerine, çevresine düşen bu güçlü ışık, nesnenin çevresine gölgesinin düşmesini sağlamış durumdadır. Zemindeki beton ve fonda bulunan soğuk renklerin uyumu, şekil etkisindeki nesnenin soğuk rengiyle bütünlük sağlamaktadır. Nesne üzerinde bulunan yazı ve rakamların fırça vuruşlarıyla eskitilmesi, imgenin nostaljik görüntüsüne katkı sağlamıştır.

SONUÇ

“Nostaljik Değer Taşıyan Tek Nesnenin Açık-Koyu Çözümlenmeleri Üzerine Resimsel Arayışlar” adlı bu çalışmada; Yaşam kalitelerini arttırmaya yardımcı olması için nesnelere, değişen dönemlerinin sonrasında, çeşitli varyasyonlarla üretilmiştir. Kaliteleri değişkenlik gösteren kullanım nesnelere, zamanla yerini günümüz modern teknolojisine ait nesnelere bırakmaktadır. Eskimeye başlayan nostaljik görünümdeki bu nesnelere, bazı sanatçılara ilham kaynağı olduğu gibi bu tez çalışmasını yapan araştırmacının da resimsel çözümlenmelerde nesnelere tek başına kullanmasına neden olmuştur.

Modern çağın teknolojisi sayesinde kullanım nesnelere yeni versiyonlarının çıkmasından dolayı, eskiden kullanılan nesnelere şimdi dekor amacı taşıdığı ve yıpranmışlık duygularını doğrudan yansıttığı dikkate alındığında nostaljik yapıya sahip bu nesnelere pitoresk bir değer taşıdığı görülmektedir. Resim sanatında her dönem nesneye önem verilmekle birlikte, sanatsal süreçte kimi zaman tam anlamıyla ön planda olmasa da, artık günümüz sanatında nostaljik değer taşıyan bu nesnelere tek başına da resimlerin içerisinde bir ifade aracı olarak kullanıldığı ortadadır.

Bu tezde, araştırmacı tarafından Nostaljik Nesnelere imge olarak ele alınmış ve bunlar sadece metal malzemeden yapılan nesnelere resimlerinde kullanılmıştır. Çalışmalarda nesnelere orijinal hallerine sadık kalarak formlarında yapısal değişiklikler uygulamadan gerçekçi bir yaklaşım sergileyerek resmetmeye önem vermiştir. Nesnelere bu yaklaşımla ele alırken, çözümlenmelerinin fonlarında siyah ve beyazın birleşmesiyle ortaya çıkan renk skalasıyla birlikte spatula darbelerinin bırakmış olduğu lekelerle soyut bir duvar ve nesnelere üzerinde durmuş olduğu yatay dikdörtgen bir beton görüntüsü yaratmaktadır. Bu şekilde resimlerde açık-koyu dengesi yakalanmak istenmiştir. Tez kapsamında dokuz eskiz ve toplamda yirmi beş adet çözümlenmelere varılmış ve nesnelere sürekli tam karşıdan olacak bir açıdan yapılarak kompozisyonlar oluşturulmuştur. Boyut olarak nesnelere her zaman çözümlenmelerde önemi ve yaşanmışlık duygusunu rahat yansıtmaları için büyük boyutta uygulanmış, plastik değerleri daha göz önüne gelerek daha zengin bir görünüm kazandırılmıştır. Nesnenin üzerinde kullanılan çizgisel fırça vuruşları ve dinamik uygulanış biçimi çözümlenmelerde ritim olarak bir denge oluşturmaktadır.

Yapılan bu araştırma ile, sanat ve nesne arasındaki bağı her zaman devam edeceği varsayılarak, resim sanatında nostaljik değer taşıyan nesnelere daha çok yer ve önem verilmesinin gerekliliği ortaya konulmuştur. Gerekirse konu olarak bireylerin kendi seçtikleri nostaljik değer taşıyan kullanım nesnelerini resimsel uygulamalar yoluyla ortaya koymaları sayesinde, bireyin bu nesnelere karşı ilgi artışında bir çözüm yolu olacağı öngörülmüştür.



KAYNAKÇA

Kitap Kaynakları

- Akarsu, B., (1975), Felsefe Terimleri Sözlüğü, T.D.K. Yayınları, Ankara.
- Antmen, A., (2008), Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Bahtin, M., (2005), Sanat ve Sorumluluk, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Batur, E (Ed.), (1999), Modernizmin Serüveni - Bir Temel Metinler Seçkisi 1840-1990, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Danto, A., (2016), Birillo Kutusu Post-Tarihsel Perspektiften Görsel Sanatlar, (C.Kayaş, Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (2008), Geliştirilmiş İkinci Basım B, Yem Yayınları, İstanbul.
- Ergüven. M., (1992), Yoruma Doğru, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Erbil, D., (1991), ‘Maurice Serullaz’ Empresyonizm Sanat Ansiklopedisi, Çev., Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Fischer, E., (2010), Sanatın Gerekliliği (C.Çapan, Çev.), Payel Yayınevi, İstanbul.
- Gombrich, E.H., (2007), Sanatın Öyküsü (E. Erduman, Ö. Erduman, Çev.), Remzi Kitabevi Yayıncılık, İstanbul.
- İpşiroğlu, N. – İpşiroğlu, M., (2011), Sanatta Devrim, İletişim Yayınevi, İstanbul.
- Keser, N., (2005), Sanat Sözlüğü, (1.Baskı), Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Kınay, C., (1993), Sanat Tarihi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kuspit, D., (2004), Sanatın Sonu (Y. Tezgiden, Çev.), Metis Yayınları, İstanbul.
- Leroy, C. K., (2006), Gerçeküstücülük (Sürrealizm), Remzi Kitabevi, İstanbul.

Ragon, M., (2009), Modern Sanat, (1.Baskı), Hayalbaz Kitap, İstanbul.

Sözen, M - Tanyeli. U.. (1986), Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Tunalı, İ., (1984), Felsefenin Işığında Modern Resim, Sosyal Yayınlar, İstanbul.

Tunalı, İ., (2012), Tasarım Felsefesi, Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı, Yem Yayınları, İstanbul.

Turani, A., (1992), Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Turani, A., (1993), Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Wölfflin, H., (2000), Sanat Tarinin Temel Kavramları, (5.Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yetişken, H., (2009), Estetiğin ABC' si, Say Yayınları, İstanbul.

Tez Kaynakları

Aslan, G., (2010), XX. Yüzyıl Türk Resim Sanatında Tüketim Nesnesi ve Hazır Nesne, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Kütahya.

Ağçiçek, B., (2017), Barok Resim Sanatından “Light Art” a Uzanan Işık Kavramı, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Samsun.

Ayaz, F., (2012), Modernizm Sürecinde Sanat Nesnesi, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Erzurum.

Baydemir, G., (2016), Türk Resim Sanatında Renk Kullanımı, (Sanatta Yeterlilik Eser Metni), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Bilim Dalı, İstanbul.

- Çılgın, S., (2015), Sanat Yapıtında Nesne Estetiğinin İzleyici Beğenisi Üzerindeki Etkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dağtekin, E., (2017), Hazır Nesnenin Tarihsel Süreci ve Plastik Sanatlarda Bir Hazır Nesne: Bavul, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Erzurum.
- Kılınç, E., (2019), Özne-Nesne İlişkisi Bağlamında Psikodinamik Yaklaşımların İmgelem Yoluyla Gerçeküstü Resimsel Anlamlandırmaları, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Malatya.
- Kütükoğlu, B., (2008), 19.Yüzyıldan Günümüze Türk Resminde Natürmort ve Nesne, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Kocaeli.
- Lale, E., (2016), Günümüz Sanatında Nesnenin Anlamı ve Yeni Anlatım Olanakları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu), Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Şayık, İ., (2015), Kadın Portresi ve Mabel Örneğinde Nesne-Kadın İmgesinin Resimsel Çözümlemelesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Antalya.
- Tokat, N., (2010), Atık Nesne ve Doğa İlişkisi Üzerine Resimsel Çözümler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Malatya.
- Tokgözman, S., (2017), Plastik Sanatlarda Sanat Nesnesi ve Mekan İlişkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Antalya.
- Türkmençalıkoğlu, S., (2012), Sanat Eserindeki Özgünlük Kavramı ve Hazır Nesne, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Kayseri.

- Uzunoğlu, M. N., (2014), Obje ve Yanılsama İlgisinde Çözümlemeler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Erzurum.
- Ünay, S., (2015), Sanatçının Nesnesi, (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Ünay, S., (2015), Sanatta Yaratıcılığın Ateşleyicisi: Nesne, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Vargün, Ö., (2018), Ortam Odaklı Sanatta Nesne ve Mekan Simbiyozu, (Sanatta Yeterlilik Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Yılmaz, N., (2017), Günlük Yaşam Nesneleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Yılmaz, S., (2006), Nesne ve Kent İzlerine Yaklaşım, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Yüret, Z., (2013), Yaşamdaki Nesnelere Sanat Eserine Dönüştürülmesi, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Ana Sanat Dalı, İstanbul.

E-Dergi Kaynakları

- Kaya, Y., “Sanatçı-Nesne İlişkisi Bağlamında, Resim Sanatında Nesne Sürekliliği, Zorunluluğu, Metamorfozu ve Manipülasyonu”, İdil Dergisi, 2016/5, (20), (10.7816), 115-130, <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1452353453.pdf> (19.05.2018).

Makale Kaynakları

Yıldırım, C., “Arnolfini’nin Düğünü’nde Nesne Simgesiliği Üzerinde ‘Gizemli İnişasyon’un Analjisi”, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, Yıldız Sanat ve Tasarım Dergisi, 2018, 5 (2), ss. 1-14.

Araştırma Raporu Kaynakları

Aslan, P.S., (2010), Çağdaş Sanatta Nesne ve Kişisel Uygulamalar, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, Ankara.

Ercan, O., (2016), Değişen Gerçeklik Bağlanımda Günümüz Sanatında Nesne ve Mekan Sorgulamaları, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Ana Sanat Dalı, Ankara.

Görmez, H., (2017), Yaşamda Yerinden Edilen Nesnenin Sanattaki Yeni Yeri”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı, Ankara.

Görmez, H., (2017), Yaşamda Yerinden Edilen Nesnenin Sanattaki Yeni Yeri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu), Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Ana Sanat Dalı, Ankara.

İnternet Kaynakları

Açık-Koyu nedir <http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/acik-koyu-isik-golge-ile-ilgili-kavramlar.html> (23.10.2019).

Eskiz nedir <https://www.makaleler.com/eskiz-nedir> (22.10.2019).

İşlev nedir <https://sozluk.gov.tr/?kelime=İŞLEV> (23.10.2019).

Nesne nedir <https://kelimeler.net/Nesne-kelimesinin-anlami-nedir> (22.10.2019).

Nostaljik nedir <https://nedir.ileilgili.org/nostaljik> (27.10.2019).

Tasarım nedir <https://www.tasarimakademi.org/tasarim-nedir-tasarimci-kimdir-ne-eğitim-alir.html> (22.10.2019).

Teknik nedir <https://www.kelimecim.com/anlam-bul/teknik-kelimesinin-anlami> (27.10.2019).

Görsellerin Kaynakları

Resim 2.1. https://www.oggusto.com/UserFiles/Image/images/arsiv/Picasso_Primitif_c-afrika.png (22.05.2018).

Resim 2.2. https://www.oggusto.com/UserFiles/Image/images/arsiv/Picasso_Primitif_c-afrika.png (22.05.2018).

Resim 2.3. https://www.oggusto.com/UserFiles/Image/images/arsiv/Picasso_Primitif_c-afrika.png (22.05.2018).

Resim 2.4. https://www.google.com/search?q=k%C4%B1rklareli+m%C3%BCzesi+6000+y%C4%B1ll%C4%B1k+ta%C5%9F+balta&hl=tr&sxsrf=AOaemvItSRuyKa9a8ERFbpd9imMMbgNpw:1632441100422&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiEvaD_pJbzAhUfgP0HHY9XBx8Q_AUoAXoECAEQAw&biw=1364&bih=665&dpr=1#imgrc=u1NqhIuQmmzBKM (25.05.2018).

Resim 3.1. <https://i2.wp.com/www.lapaillebasse.com/region/incontournables/lascaux-4/lascaux-4-montignac.jpg?resize=824%2C412> (25.05.2018).

Resim 3.2. <https://kavrakoglu.com/tag/lascaux-magarasi/> (25.05.2018).

Resim 3.3. <https://wannart.com/icerik/24125-magara-resimleri-buyulu-eller> (25.05.2018).

Resim 3.4. <http://www.forumgercek.com/yabanci-ressamlarin-biyografileri/138056-albrecht-durer-1471-1528-alman-ressam-gravur-sanatcisi.html> (26.06.2018).

Resim 3.5. https://www.tarihlisanat.com/wp-content/uploads/2018/01/071020121206206125929_3-1.jpg (26.06.2018).

Resim 3.6. <https://www.sanatinoykusu.com/wp-content/gallery/rembrandt/the-rich-fool-1627.jpg> (15.09.2021).

Resim 3.7. <https://www.arthipo.com/tr-tr/rembrandt-van-rijn-peygamber-anna.html> (16.08.2021).

Resim 3.8. https://www.idixa.net/Imag1/iVoix/BarAuxFoliesBergeres_K422.jpg (24.05.2018).

Resim 3.9. <https://www.canvastar.com/en/pablo-picasso-guitar-art-print> (25.05.2018).

Resim 3.10. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/thumb/2/24/MagrittePipo.jpg/250px-Magritte Pipo.jpg> (24.05.2018).

Resim 3.11. <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-49-dadaizm/> (27.06.2020).

Resim 3.12. <https://www.wikiart.org/en/man-ray/the-gift-1921> (27.06.2021).

